

NAZILLİ (AYDIN) AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE KATKILAR

The Additions to Derleme Sözlüğü From Dialect of Nazilli (Aydın)

*Serpil ERSÖZ**

Özet

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmıştır ve Türkiye Türkçesi ağızlarının kapsamlı bir sözlüğüdür. Fakat yine de eksikleri vardır. Bu eksikler pek çok araştırmacı tarafından çeşitli yayınlarla tamamlanmaya çalışılmaktadır. Bu yazıda da Derleme Sözlüğü'nün Nazilli ve köyleri ağızlarından derlenmiş kelimeler ile zenginleştirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi Ağızları, Derleme Sözlüğü, Nazilli Ağızı, Ağız Sözlüğü.

Abstract

Derleme Sözlüğü by Türk Dil Kurumu (Society of Turk Language) is a comprehensive dictionary of dialects of Türkiye Turkish. But there are it's deficiencies. These are tried to complete with several paper by a lot of researcher. This paper due to enrich Derleme Sözlüğü by words collected from Nazilli and it's village.

Keywords: The Dialect of Türkiye Turkish, Derleme Sözlüğü, The Dialect of Nazilli, The Dictionary of Dialect.

0. Giriş

Derleme sözlüğü (DS), Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanmış, Türkiye Türkçesi ağızlarının 12 ciltlik büyük bir sözlüğüdür. İçerisinde Türkiye'nin doğusundan batısına kadar hemen her bölgesinden toplanmış kelimeleri bulmak mümkündür. Fakat bu büyüklüğe rağmen sözlüğe yapılacak eklemeler yine de çok fazladır. Bu yüzden, her geçen gün ağızlarımızdan toplanan yeni kelimeler ile bu sözlük daha da zenginleştirilmeye, bazı eksikleri elbirliğiyle giderilmeye çalışılmaktadır. İşte elinizdeki çalışmanın amacı da DS'ye, Nazilli ve ona bağlı köylerde kullanıldığını tespit ettiğimiz kelimeler ile bir katkıda bulunabilmektedir.

0.1 Metot ve Yöntem

Bu yazıda yer alan kelimeler, Aydın iline bağlı Nazilli ilçe merkezi ve bu ilçeye bağlı köylerden derlenmiş ve aşağıdaki eserler taranarak ortaya çıkarılmıştır:

Nazilli Ağızının Fonetik ve Morfolojik Tetkiki, Üstün Duruel.

Nazilli ve Yöresi Ağızları, Serpil Akbulut.

Bazı Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi / +iNi, Serpil Ersöz.

Aydın Ağızı Fonetik ve Morfolojik İncelenmesi, Nuri Kolkır.

* Arş. Gör., Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Lehçeleri ABD, serpilersoz@yahoo.com.

Türk Dil Kurumu yayınları arasından çıkan *Güney-Batı Anadolu Ağzları Ses Bilgisi (Fonetik)* (Zeynep Korkmaz, 1994) ve *Anadolu Dialektoloji Üzerine Malzemeler I* (Ahmet Caferoğlu, 1994) adlı eserlerdeki Nazilli’den derlenmiş metinlerde yer alan kelimeler ise DS’de zaten bulunduğu için listemize dahil edilmemiştir.

Bu makalede verilen kelimeler, yukarıda sıraladığımız eserlerdeki Nazilli merkez ve bugün Nazilli ilçesi sınırlarında olan köyler seçilerek taranmıştır.

Elimizdeki kelimeleri dört bölüme ayırarak inceledik.

- I. DS’de *bulunmayan* kelimeler.
- II. DS’de olan fakat Nazilli ağzında *farklı anlam* taşıyan kelimeler.
- III. DS’de de aynı anlamda olan fakat Nazilli ağzında *farklı şekilleriyle* karşımıza çıkan kelimeler.
- IV. DS’de ilgili sözcüğün görüldüğü yerler kısmında “*Nazilli*” ifadesi olmayan kelimeler.

Buna göre sınıflandırdığımız kelimeleri listelerken de şu hususlara dikkat ettik:

- a) Her kelime, içinde geçtiği örnek bir cümle ile birlikte verilmeye çalışılmıştır.
- b) Her cümlenin veya kelimenin alındığı kaynak gösterilmiştir.
- c) Her cümle veya kelime, hangi köy ya da köylerde geçti ise açıkça belirtilmiştir. (Bu yüzden, aşağıdaki listede bazı yerlerde örnek cümlelerin tekrarı kaçınılmaz olmuştur).

Aşağıdaki “Nazilli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar” başlıklı listede ‘ (kesme) işareti ile biten kelimelerde kullanılan “(K)” kısaltması “konsonant” anlamındadır ve ilgili kelime köküne yalnızca bir konsonant (ünsüz) ile başlayan eklerin gelebileceğini gösterir. Örneğin “gi’- (K)” madde başı, “gi’-” fiilinin ancak konsonantla başlayan bir ekle devam edebileceğini gösterir.

0.2 Kullanılan Transkripsiyon İşaretleri

Metinde kullanılan transkripsiyon harfleri şunlardır:

Ünlüler

(̄) : Ünlüler üzerinde uzunluk işareti

ā, ē, ē̄, ê̄, î̄, î̄, ū, ū̄, ō, ō̄

(^{üst simge}) : Ünlülerde kısalık

ı, i, o, u, ü

(˘) : Geniş ünlüler üzerinde yarı daralma işareti

ā (a-ı arası ses), ê (e-i arası ses), ō (o-u arası ses), ō̄ (ö-ü arası ses)

(°) : Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti

ā̄ (a-o arası ses), ē (e-ö arası ses), ı̄ (ı-u arası ses), í (i-ü arası ses)

(□) : Ünlüler üzerinde yarı incelme işareti

á (a-e arası ses), í (ı-i arası ses), ú (u-ü arası ses)

ä : Açık e

Ünsüzler

◌ : Ulama işareti

' : Kesme işareti

(üst simge): Ünsüzlerde belirsizlik, düşmek üzere oluşu gösterir.

d, h, ğ, n, ŋ, r, t, v, y

c◌ : c-j arası

ğ : Arka damak g'si

◌ : Sızıcı h

◌ : Arka damak k'si

Í : Ön damak l'si

ŋ : Geniz n'si

ř : Titrek r

(Büyük Harf) : Yarı tonluluk işareti

Ç (c - ç arası)

F (f - v arası)

K (k - g arası)

◌ (◌ - ğ arası)

P (p - b arası)

S (s - z arası)

T (t - d arası)

1. Nazilli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar

Yukarıda verdiğimiz bu ön bilgilerden sonra aşağıdaki listeye geçebiliriz.

I. Derleme Sözlüğünde *Bulunmayan* Kelimeler

Bu bölümde, Nazilli ağzında olup da DS'de rastlayamadığımız kelimeler sıralanmıştır.

acığ◌ol- f. Aç olmak, tok olmamak: “ilk ekme◌ bölmezlä. İlk yan' bişdi bugün ni ğidā ğanumuz acığ◌olūsa ōsun, fırından ō'sun, s◌çdan ō'sun, o ekmeä bölmezlä” (NYA, 19/32, Derebaşı).

a◌lmı (a◌lmı) saçır- Aklını kaçırmak: “havi◌z başında oturur / testiye suyu batırır / görenler a◌lmı saçırır / uyan avcı avın geldi” (NYA, 48/114, Işıklar), “ipe'li gömleK uçurdum / ben yarime ğaçırdım / eller yārin dedikçe / ben a◌lmı saçırdım” (NYA, 48/15, Işıklar).

a◌lmıñ ğıyından geçme- Aklının kenarından geçmemek, aklına hiç gelmemek: “ozmana ğadā yētim ne yapyō, aç mı, to◌ mu, parası vā mı, yo◌ mu, a◌lmıñ ğıyından geçmeyō” (NAFMT, s.27, Kavaklı).

antalyı öz.is. Antalya: “antalyı nedä, biz nedeyiz” (NYA, 29/18, Yazırlı).

aş'müsdü is. Akşamüstü: “aş'müsdü eşei bindim” (NYA, 7/4, Işıklar).

baş tapıntısı (/taPpıntısı, tapınt'sı, tapınt'sı) (éd-) is. Başa kakma: “o tavuu yē'se güvê' hani □li şı yimesse ömür bō'u baş taPpıntısı édē, anneh bâbañ. baş tapınt'sı demeg laf ediyö, annen baban bi tauğ kēsimiyo demeK baş tapınt'sı, gömassan. o ta'uu yidiğden so'ā, hiÇ baş tapınt'sı ölmas. o tavuu yimessen baş tapınt'sı édē, anañ bi tauğ gıda kesib göy'madı ö'sümü deilē” (NYA, 10/3, Ocaklı).

bazı (bāz') zf. Arada bir, ara sıra, bazen: “□āfāni ilğil□ bāz' dēyor" bene” (NYA, 9/13, Işıklar), “bazı bazı” (NYA, 16/5, Hasköy), “yabanlāda galıveriyo bazı” (NYA, 16/8, Hasköy).

bezā (bēzē) e. Herhalde, anlaşılan “başına bāl□yivāmiş bezā” (NYA, 11/25, Ocaklı), “hacı ezan o□ıcēg bēzē” (NYA, 14/24, Beyerli).

bilē e. -dİĞİ zaman, -(I)nca' anlamında edat olarak kullanılıyor: “eveli çocū'ā üş günlüKenē gübeğ' düşdü bilē hemen süyü guyvērdin” (NYA, 12/3, Gedikaltı).

bilesig boz- f. Bilezik satın almak: “gini bilesig bozarıs gollarına” (NYA, 2/10, Demirciler).

bobenne is. Babaanne (NYA, 16/5, Hasköy).

buşgaÇ dēnei is. Yün burmak için kullanılan değnek: “□ırdığdan sōna, yününe didiyöS, elimizlen, açıyöS. yī□ıyos, avardıyöS, yününe açıyöS. buşgaÇ dēneinnēn. ondan sōna, golumuza geçiriyöS unā. kırman vā, kırmanā eğiriyöS” (NYA, 40/2, Kuşçular).

buz gibi ol- Bembeyaz, apak olmak: “dēnizin için' giriyö, suyun içinā. burdan giriyo āltundan, ö tārāf geçince buz gibi oluyo. o anda deyo, ā deyo, bu deyo beyazladı deyo” (NYA, 17/22, Bozyurt).

celbet- f. Yemek yapmanın ilk basamağında, yağ, soğan, salça ve domatesi birarada pişirmek (NYA, 23/195, Esenköy).

cingen tümen is. Herkes: “yanım□ cingen tümen gelmiyen gāmaz” (NYA, 16/4, Hasköy).

çal çarpıştır- f. Yakasına yapışmak: “çalya□a, acele ediyölā, çal' çarpıştırıyölā yā” (NYA, 45/7, Nazilli Merkez).

çamçalğı (çamçalğ) is. Müzik aleti, çalgı aleti: “onnā bizim, ikimizin düünnü edivādil□, çamçalğıynāñ” (NYA, 1/9, Demirciler), “çamçalğ gē'rivādi, çeng' gē'rivādi gāri” (NYA, 1/12, Demirciler).

ç□pēg (ed-) f. Eşarbin iki ucunun çene altından dolandırıldıktan sonra baş üstünde düğümlemesiyle yapılan bir çeşit eşarp bağlama şekli: “bizim bu kövde eKseriye'le ç□pēg dēriz bunu b□li biz ç□pēg deriz. b□li bi ç□pēg ederiz” (NYA, 11/12, Ocaklı).

çelme ed- f. Başörtüsünü, kulaklar arkasına sıkıştırıp tutturarak örtmek: “aÇçıg nenen gibi yaşlı olannā, dasdarın üsdünü bi d' çelm edēlā” (NYA, 11/14, Ocaklı).

çengici i. Düğünlerde para karşılığı müzik eşliğinde oynayan kadın: “bizim düündē geld' çengici, daa heş gelmediyd'” (NYA, 1/9, Demirciler), “äveli dümbeg olūdun da, böl' çengicilē gelidin, gız evine, olan evinden. davulcu olūdun. (NYA, 31/1-2, Pirlibey), “şimdi □ız evi çengici bulur. ö'slan evi davulcu zurnacı bulur”. (NYA, 32/1, İsabeyli).

çibçıbalacığ is. Çırılçıplak (NYA, 34/30, Sinekçiler).

dasdar éd- f. Tülbenti/yazmayı eşarbin altında, başa sıkıca bağlamak: “hind' bizim kövdekinnē b□li dasdar edēlē” (NYA, 11/12, Ocaklı).

dasdāla- f. Dasdar etmek, yazmayı dasdar denilen şekilde başa bağlamak: “o dasdāra bi dasdālamış başına” (NYA, 34/31, Sinekçiler).

dāmen is. Çare, ilaç: “onun dāmeni o işde” (NYA, 33/24, Eycelli).

dövülgün is. Dövülmüş: “keşkei şindē, budyeyini dövālē büyü. dövülgün hindi dövülgün oluyo ya. süzēsın budyayı” (NYA, 25/1, Dereagzı).

dulum □ır□- f. Saçı şakak hizasında kesmek: “dulum □ır□ālādın” (NYA, 30/5, Pirlibey).

düası geş- f. Duası geçmek, duası kabul olmak: “biraz eyilēden olduunu annamış, ondan sonı, düası geşmiş” (NYA, 43/40, Nazilli Merkez).

düün deñneK i. Evlenme dolayısıyla yapılan tören, eğlence: “neyse ävleniyo bunnā, düün deñneK herşe’ oluyō” (NYA, 17/47, Bozyurt).

düün yap- f. Düğün düzenlemek: “gelin alıp gelirış, ētesi gün, pazārtesⁱ gün ginē düün yaparış” (NYA, 2/22, Demirciler), “şimdi □ız evi çengici bulur. ō^şlan^ı evi davulcu zurnacı bulur. şimdi, herkeS ayrı ayrı yerlēdē düünün^ü yapar” (NYA, 32/2, İsabeyli), “ältındı d□ mävlīd, düün yapıyōmuşlā, yemeğle yapıyōmuşlā” (NYA, 34/5, Sinekçiler).

ēt (ät) i. Et, insanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka: “bi göyun keserlē. ētini yüzerlē” (NYA, 25/3, Dereagızı), “ätimizi, pirincimizi e’sig e’mez” (NYA 15/10, Hasköy).

feylini boz- f. Niyetini/içini bozmak: “budeki aççı□ bayanna görünce şöle açık, būdaki açtı□ güzellē giddi mi ş□le açık feylini bozmuş. güzelleri ş□le bi gözden geçirmiş yani, feylini yani içini bozmuş” (NYA, 45/2, Nazilli Merkez).

gā bas- f. Kar basmak, yazın kullanmak için, kışın kuyulara kar depo etmek: “bubam bizi gā bastırđın” (NYA, 15/16, Hasköy).

garāra var- f. Bir konuda anlaşmak, bir şeyi kararlaştırmak: “Düşün, daşın bi garāra varışan sabah ēkenden bene gē” (NAFMT, s.49, Esenköy).

garālaşdı- f. Kararlaştırmak, karar vermek: “Bu hādisiden bi hōta sōna, hep berābē Nāzilli’ye gidelim dēye garālaşdıdı□” (NAFMT, s.51, Esenköy).

ğaynanan’ñ düünü i. Kaynananın düğünü, duvak günü, gerdek gecesinin ertesi günü erkek evinde yapılan eğlence: “gelin alıp gelirış, ētesi gün, pazātesⁱ gün ginē düün yaparış, ğaynanan’ñ düünü delā” (NYA, 2/22, Demirciler).

ğızığ ol- f. Eli yüzü kızarmak (bir çeşit hastalık): “ğızığ olū delā eli yüzü ğızarıveri çocuun” (NYA, 10/16, Ocaklı).

ğöçer- f. Bir yerden başka bir yere götürmek: “çalışdırdın, bizi yabanlara ğöçerđin. yabanlāda ekin biçđidig” (NYA, 15/6, Hasköy).

göz ğoy- f. Göz koymak, bir kimseyi veya bir şeyi ele geçirmeyi istemek: “zaten de äveldēn ğız’ göz ğomuş” (NYA, 17/45, Bozyurt).

gülü gülü ünl. Vedalaşma sırasında kalanın söylediği söz, güle güle: “ayağ^ı ucun göl, başucun bınar^ı sun, gülü gülü deyo” (NYA, 17/15).

günaçaylağ zf. Akşamüstü: “a□şamüsdü oldu mu günaçaylağ, onun bi yourdunu ğatāris” (NYA, 36/6, Sinekçiler).

güngızıl sf. Günkızıl, bir renk: “kirē□zlerimiS güngızıl olm□y’ bāşlıyō” (NYA, 24/29, Aşağı Yakacık).

güpgüzä zf. Güpgüzel: “onu güpgüzä h□li ğarışdırcāısın” (NYA, 24/4, Aşağı Yakacık).

ham ğal- f. Cahil kalmak: “bāşğı biS nē diyelim bişe’ bilmiyoS. biz ham ğalcēz deyn ğızım. ben bişey bilmıyon” (NYA, 1/3, Demirciler).

haydıma öz.is. Fadime (NYA, 40/23, Kuşçular).

hayvan haşarat is. İrili ufaklı bütün hayvanlar: “ben demiş, hanı, çırağlığ yapcām hayvanı haşrat’ bakcam” (NYA, 17/3, Bozyurt), “benim deyo hayvan’ haşarat’ sa’cam” (NYA, 17/13, Bozyurt).

hināyalıg fīravunluĝ is. Kibirli, suratsız, kötü yürekli ve acımasız kimse olma durumu. **ĝānında hināyalıg fīravunluĝ ol-** f. Yaradılışında suratsızlık, kötü yüreklilik ve acımasızlık olmak: “*hināyalıg fīravunluĝ yoĝdu. hani □li ĝānında fīravunluĝ yoĝdū, □li hināya’lıg yoĝdū*” (NYA, 16/2, Hasköy).

ilĝil□-f. Sallamak: “*□āfānu ilĝil□ bāz’ deyor*” bene, hanı gelinnē bizim bāzı būda bilşiniz belki de, ben de ilĝiliyon” (NYA, 9/13, Işıklar).

ilaşlan-f. İlaçlanmak: “*kirāzlä ilaşlanıyō*” (NYA, 24/37, Aşağı Yakacık).

ilensb□lig is. Rençperlik, ırgatlık: “*benim deyo hayvan’ haşarat’ sa’cam, ile’şb□lig yaPmicam deyo*” (NYA, 17/13, Bozyurt).

imdad ĝalma-f. Gelen yardımın kesilmesi: “*şu yalı kenārında□ı deñize ba□an topları, esgerlē ĝodu ĝaçdı, melmi□atımızı ĝodu□ gaçdı□. ordudan imdad ĝalmadı ĝāri. irahme’lik atatürk istanboldan çı□dı*” (NAFMT, s.29, Esenköy).

imin cimin anla-f. Soyunu sopunu öğrenmek, aslını esasını anlamak: “*imin cimin anlım’dan dediim benim, soyunu sopunu bi sōmidan gelin mi aldın dedim*” (NYA, 33/18, Eycelli).

işlenti işle-f. Elişi yapmak: “*işlenti işleläd’*” (NYA, 5/1, Kızıldere).

kāsđn’ döveci is. Kestaneleri kozalağından ayırmak için kullanılan sopa: “*b□li bi odun olū, bizim b□li bi uzūn. onu biz kāsđn’ döveci deriz. ucunu h□li bu ĝdā bişey ça□ālā. onuşlan b□li hurivēdin mi, □ ĝozalaından ayı’lanıverē ĝāri*” (NYA, 24/33, Aşağı Yakacık).

kelās is. Çarşamba, salı ile perşembe arasındaki gün: “*kelās*” (NYA, 16/14, Hasköy), “*çarşamb’ gün yī□anmas, kelās gün*” (NYA, 19/28, Derebaşı), “*daha önc’leri şöylēydi: e, pazarı ĝireĝ, pazartesii ĝireĝesi, salıya deĝneg, çarşamb□yı kelās*” (NYA, 20/3, Derebaşı).

keyim keyceg is. Kılık kıyafet, üst baş: “*keyim keycāni*” (NYA, 10/11, Ocaklı).

kişim kişim kişne-f. Kişnemek: “*yüzbaşının aTları / kişim kişim kişniyo / ne deye kişniyo / arpa deye kişniyo*” (NYA, 48/127, Işıklar).

□omjn gi’-f. Güllünç bulmak: “*mesel’ çoc□uĝ p’ şey āmā kitceg, “yābeři āmā kitcen ben” demiş. yābeři demeg bi eşyā demeg. undā, bi □omjn gi’miş, bi □omjn gi’miş. bu sefē ben çocu’lādan al’şđm diyor*”, yābeři dimee başlad’m” (NYA, 9/11, Işıklar).

lá□□ (lá□’) is. Laka, yol üzerinde oluşan çukur: “*āpaz yoluna varıyor*”, *ōda bi lá□’ vamişmiş, lá□□yı ĝirinciy’ ĝadā motur ĝangıyo*” (NYA, 14/24, Beyerli), “*la□’ işđ’ yoldakı çu□urlā*” (NYA, 14/25, Beyerli).

masraf g□-f. Masraf görmek, alışveriş veya ödeme işlerini yapmak: “*búyú nāzilliyē masraf g□mee ĝidiyos, □ıza, olana*” (NYA, 2/3, Demirciler).

mayı is. Maya: “*mayı ĝaTarıs*” (NYA, 16/7, Hasköy).

mēmi is. Mermi: “*Alay gumandanı boyalı kövüñ üsdünde ikinci mēmiye öñümüze düşüdü*” (NAFMT, s.33, Esenköy).

millar is. Milyar: “*iki millar*” (NYA, 30/3, Pirlibey).

mücadile ét-f. Mücadele etmek, savaşmak: “*çetilēlen mücadile étcek ĝāri*” (NAFMT, s.29 Esenköy).

ōdu is. Ordu, bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü: “*zehi gibi bi odu hazır e’miş*” (NAFMT, s.31, Esenköy).

ötüzü is. Öteki yüzü, diğer tarafı: “*ĝalgadıyola ötüzüne*” (NYA, 33/22, Eycelli).

pandız e’-f. Övünmek: “*pandız e’mēyon, hana öĝünmeyen deyon, öĝünmeyen, hanı maĝrūr olmeyen*” (NYA, 29/28, Yazırlı).

parçı parçı zf. Azar azar, bölüm bölüm: “bu taraf parçı parçı gelmişlê yayılmışlâ” (NYA, 29/12, Yazırlı).

pävkeş (pevkiş) is. Tilki: “bizim köyde eksiyed pävkiş delä” (NYA, 19/20, Derebaşı), “pävkiş pävkiribatur” (NYA, 19/22, Derebaşı).

rağbed, ed- f. Beğenmek, istemek, itibar etmek: “pandız e'mäm dedim, yäni □le rağbed, ediyölä demem di dedim, vädium yède otururum ben” (NYA, 28/30, Yazırlı).

sa□ı sa□ı sa□ıra- f. Tir tir titirmek: “ben sa□ı sa□ı sa□ıreyömuşun, hêç habarım yo□” (NAFMT, s.27, Kavaklı).

sevcegli sf. Sevilecek kadar şirin olan (şey ya da kimse): “bi çocuğ var'dın ğalan ğır', ğır şekilli h□le, çocuğ da sevcegli'din canım” (NYA, 15/23, Hasköy).

sırım sırım sı□- f. İyice sıkılmak, sımsıkı yapmak: “buruy' b□li bi b□lälä ğäri, sırım sırım sı□älä b□le. alnımızdan b□li bi sı□älä” (NYA, 31/4, Pirlibey).

sift is. Zift: “ğızı dësen ğabğara biş, sift gibi” (NYA, 16/5, Hasköy).

sürgü çek- f. Tarlayı pulluk veya sabanla işlemek, sürmek: “sürgü çekä tarlayı” (NYA, 14/16, Beyerli).

şibidig is. Hamurun üzerine elle basılarak ve hafifçe vurularak yassı hale getirilmesi suretiyle yapılan ekmek: “ş□li bi yebme e'megle oluyödun biliyö mun? şap, şap, şap, tahtanın üsdiünde yepiyölädün, bazlam□dan daha ince oluyödun şibidig deyöladi unnara” (NYA, 45/14, Nazilli Merkez).

tâvsır çek- f. Fotoğraf çekmek: “bizim ğarıların tâvsırını çekdi” (NYA, 25/11, Dereağzı).

telâtur is. Haşlanan börülcenin üzerine, yağ ve tuzla çırpılmış sarımsak ile birlikte nar ekşisinin de eklenmesiyle yapılan yöresel bir turşu (NYA, 23/194, Esenköy).

tenem ed- f. Saçı örmek: “tenem edämiş annesi tabi. tenem dedüimiz □rämiş saçını” (NYA, 23/7, Esenköy).

üt- f. Kuş veya böcekler değişik tonda ses çıkarmak, ötmek: “□arşı dağın sümbülü / üter yärimin bülbülü / ben bir ğızı yandım / ışıkların bir gülü” (NYA, 48/81, Işıklar).

yäbeři zm. Öte beri, türlü, önemsiz ufak tefek şeyler: “mesel^e çoc□uğ pⁱ şey ämā kitceg, “yäbeři ämā kitcen ben” demiş. yäbeři demeg bi eşyā demeg. undä, bi □omın gi'miş, bi □omın gi'miş. bu sefê ben çocu'lädan al'şd'm diyor^m, yäbeři dimee başlad'm” (NYA, 9/11, Işıklar).

yāmi□r yaş, ol- f. Yağmur yağmak: “yāmi□r yaş, olüsa” (NYA, 30/9, Pirlibey).

yan is. Ora: “duruğon yanda” (NYA, 34/31, Sinekçiler). **yandan** Oradan: “sön' bi ba'muşmuş beyölan, dünya güzelleri gibi bi ğız vāmuş zelvenin başında. en ğız yandan demiş, enmezmiş” (NYA, 27/44, Kestel). **yangı** Oradaki, yanındaki, yakınındaki: “fesla^hancı ğızı, fesle^hancı ğız', demiş, yangı feslahan alıb satyösun, □aç dana olduunu biliyö musun demiş” (NYA, 26/3, Dereağzı). **yancıl** O şekilde, öyle: “yāncıl, olm^ycağ” (NYA, 41/10, Kuşçular).

yāvını ğonuş- f. (Konuşmayı henüz tam olarak öğrenmemiş bir çocuk için) konuşmak: “yāv'n' ğonuşuyö daha bilmēyo daha düzgün ğonuşmasını” (NYA, 23/188, Esenköy).

yebme e'meg is. Hamurun üzerine elle basılarak ve hafifçe vurularak yassı hale getirilmesi suretiyle yapılan ekmek: “ş□li bi yebme e'megle oluyödun biliyö mun? şap, şap, şap, tahtanın üsdiünde yepiyölädün, bazlam□dan daha ince oluyödun şibidig deyöladi unnara” (NYA, 45/14, Nazilli Merkez).

yü'sük boz- f. Ailelerle beraber nişanlanacak gençler için yüzük satın almak: “sōnasına yü'sük bozmā gidiyoS” (NYA, 2/3, Demirciler).

zaman zuhü geç- f. Zaman zuhur geçmek, vakit geçmek: “zaman zuhü geç'yo, ğız gelinlig tabi çā'ını gül'yö” (NYA, 17/11, Bozyurt).

zayfır- f. (Zayıf ve hastalıklı bir kişi için) öksürmek: “zayfırıyōdun diyorū” (NYA, 13/9, Gedikaltı).

zelve (zelvi) is. Bir çeşit ağaç: “sōn' bi ba'mısmıŝ beyōlan, dūnya güzelleri gibi bi ğız vāmiŝ zelvenin başında. en ğız yandan dēmiŝ, enmezmiŝ” (NYA, 27/44, Kestel), “zelvi demiŝ, eğil demiŝ, zelvi eğilmiŝ yerā” (NYA, 27/52, Kestel).

zjneT boz- f. Ziyet eşyası satın almak: “toplanan par'larinnan bilesig bozuyos, zjneT bozarıs” (NYA, 2/9, Demirciler).

zō zahmet zf. Zorla, binbir güçlkle, güç bela: “ğoca ali bi ucundan tutdu, biz çekdik, emme yün ğuşak asıldı□ca süniyuru. nēse zō zahmet çı□ādı□” (NAFMT, s.56, Aslanlı).

II. Derleme Sözlüğünde Olan Fakat Nazilli Ağzında Farklı Anlam Taşıyan Kelimeler

Bu bölümde, DS'de de aynı şekilde var olan ancak, Nazilli ağızlarında farklı anlamlarıyla kullanılan kelimeler sıralanmıştır. Her maddenin sonunda da, karşılaştırılabilmesi bakımından, kelimenin DS'de olan şekilleri ve anlamları verilmiştir.

a'-(K) f. Kovmak, dışarıya çıkarmak, ilgisini kesip uzaklaştırmak: “düşünmüş daşınmış adam, çocu'ları a'mā ğarā vēmiŝ” (NYA, 27/3, Kestel). (DS'de atmak: Yükleme; beli gelmek, boşalmak; sinek yumurtlamak; fırlatmak, atmak; hapsetmek).

anneŝle- f. Karşı tarafa bakmak, karşı tarafı gözlemek: *hu tepeyi çı□alīm, o yüzünü ba□alım. odu köylē vā mı ba□alım büyo. tepeyi çıĝdıĝ. o yüzü anneŝledig, üŝ dene ev vā ötüyüzünde.* (NYA, 46/8, Nazilli Merkez). (DS'de anneŝlimek: Cevap, karşılık; annaçlamak/anneçlemek: Cevap vermek, karşı gelmek; annaçlamak: Cevap vermek, karşı gelmek).

ataŝ al- f. Yanmak, tutuşmak, ateşli silah patlamak: “Biz Topra□lı k□püsüne vādı□. Hemen dinamid godu□, ...ŝledik. Emme dinamid ataŝ almadı” (NAFMT, s.57, Yazırlı). (DS'de ataŝ almak: Zor duruma düşmek).

bazı sf.,zm. Kimi, birtakım: “bazıları pa'laĝdan bi normal deiŝmiŝ olū, ō isd'm'yo dēmegdir ğari” (NYA, 7/13, Işıklar), *evelde biz □ırĝ bilem bilmiyōduĝ baz' zaman*” (NYA, 13/7, Gedikaltı). (DS'de bazı: Bir ekmeçlik hamur yumaĝı; dokuma tezgahlarının alt ve üstünde bulunan ipliklerin sarıldığı silindir biçimindeki ağaç; tezgahta çubukların yan taraflarına geçirilmiş olan ve çubukları döndürmeye yarayan kol; sahtiyanlıları parlatmak için kullanılan yuvarlak ağaç; kaĝnıda dingil vazifesi gören ağaç; kolun üst kısmında duran şiŝkince kas kitlesi, pazı; bir cins yabancı arı; Mısır, arpa, darı ve buĝday unlarından yapılan mayalı, mayasız, yağlı, şekersiz, ince ve kalın pişirilen saç ekmeĝi).

buz gibi sf. Bembeyaz, apak, tertemiz: “tabi bakıyo ōlan, buz gibi ōlan, zaraf. kendi de a'ĝa” (NYA, 17/40, Bozyurt). (DS'de buz gibi: Çok yağlı (et)).

çiPle- (çiPle-) f. (Yaĝ) Sıçramak: “yaĝ çiPledi. be□bā ğızadıyōdum, diggad,etmedim, yaĝ çiPledi, ellēmin üsdleri heb yāndı” (NYA, 45/21, Nazilli Merkez). (DS'de çipilemek: Suda oynamak).

dasdar is. Eşarbin altında, başa sıkıca bağlanarak kullanılan tülbent, yazma: “aÇçıĝ nenen gibi yaşlı olannā, dasdarın üsdünü bi d' çelm,edēlā” (NYA, 11/14, Ocaklı). (DS'de dasdar, dastar: Başörtüsü).

debelleŝ ol- f. Birine yük olmak, aĝırlık olmak: “debelleŝ ō'dun demeg, bi insan devāmlı bi ye□de dūruyo demeK. hin^{di} ğayınnam benim evē ge'di deyom duuy□m, başım' debelleŝ o'du demeg. bi ğıs ğısmu satılmadı, ŝāyeT evdi ğāldı mı debelleŝ o'du" be' mansız, gi'medi demeg” (NYA, 10/6, Ocaklı). (DS'de debelleŝ olmak: Musallat olmak, dadanmak).

devir- f. Bir kaptan diğer kaba boşaltmak, aktarmak: “acı biberä, go bi gâbin içinⁱ ocaa su, haşladıb yabca^şsan, unā, gini āynı bi sūzgüniün içinⁱ devir, o suyunu çı□ā. undan sōna, dö^v bi gâbin içinde. undan son^l, ona seytinyavınnaⁿ ağard. eşi^sni gāt, sulandır. onu dı devir ırıya. āynı u gibi turşu olū, bübä turşusu” (NYA, 24/9, Aşağı Yakacak). (DS’de devirmek: Tornacılıkta yontmak).

dizgor is. Eskiden gelinlerin boynuna ya da alınına takılan, ipe sıralanmış altınlardan oluşan zincir. “Sıra zincir” de denir (NYA, 28/1, Yazırlı). (DS’de dizgor: Güreşecek deveye takılan ufak çanlardan yapılmış süs).

eşi is. Nardan yapılan ekşi sos, nar ekşisi: “ēşisinē, büyü, daşın üsdüne gātāsın, dırnanın jüsdünⁱⁱ gösun huşıya. ağmassa aşat yu□arı, eşi olmuşdur” (NYA, 41/5, Kuşçular). (DS’de eşi: Ekşi; salça; yâhu anlamında; nemli yerde biten bir çeşit ot. Ekşi: Limon, üzümünden yapılan biraz ekşi pekmez; domates salçası).

gızanlık is. Evlatlık, evlat yerine sayılma durumu “demici bene gızanlığa gâbül étđi de bu sâyide ölümünden gütuldum” (NAFMT, s.26, Kavaklı). (DS’de kızanlık: Kızana gelmiş hayvan).

gubad is. 1. Eski, eskimiş, modası geçmiş: “ço□ hanı gari esKi esgilenmiş hanı meselā, hanı modası geçmiş bişey^e gubad dēyoz. mesela çoğ esgi bişey gāri, □li diyoz biz” (NYA, 11/16, Ocaklı). 2. Büyük: “bizden gubaddır” (NYA, 30/6, Pirlibey). (DS’de gubat: Biçimsiz, kaba, görgüsüz; kuruntulu; kaba; görünüşü hoş olmayan; iri yapılı, sevimsiz).

helemme bağ. “Ama” anlamında bağlaç: “tüfē bira□dīmnan Efēniş yaşına goşdum. Goşdum helemme bi yandan da □ō□yom. Aceb ola bi gabahet mi étđim dēye” (NAFMT, s.26, Kavaklı), “gidik helemme allaha ço□ şükū d□d dara□ fişengimiz vā” (NAFMT, s.33, Esenköy), “Sékiz yıl sōna, esgerlş bitđdik helemme, bu sefē kövüme döncek para bulumadım” (NAFMT, s.49, Esenköy), “görū g□mez hemencecik eline sarılı□ öpēm, dēdim. Helemme vē□medi. Uza□ uza□ dūdu. Ben dovrandı□ca o elini çekdi” (NAFMT, s.53, Ocaklı). (DS’de helemme: “Ya” anlamında bağlaç).

□kē is. Öreke, kirmandaki, eğrilen yünün tutturulduğu çubuk: “kirmanın çubuğ gibi şeyi □kē dele” (NYA, 40/6, Kuşçular). (DS’de öreke: Uzun boylu adam; yün tarağı).

sış- f. Bozmak, berbat etmek: “aş yēdim e’meg jdim, sışmıyem, gidem^h üsnūmnan demiş” (NYA, 17/46, Bozyurt). (DS’de sışmak: Sıçmak).

souğla- f. Soğuklamak, üşütmek, soğuk almak (bir çeşit hastalığa tutulmak): “souğladu zaman, gānu arıdu zaman b□li gücÇüg çocuğlā, tānayī, bi cāzvenin içinde, milangazda gaynadırıs” (NYA, 36/14, Sinekçiler). (DS’de soğuklamak: Üşüme).

yanberi bsz. zm. Öteberi, eşya. “Ali dayıma eşya s□licemişin” dese olcağdı, ‘yanberi s□licamişin’ deniliyo” (NYA, 19/35, Derebaşı). (DS’de yanberi: Yan yan (yürüyüş için)).

III. Derleme Sözlüğünde De Aynı anlamda Olan Fakat Nazilli Ağzında Farklı Şekilleriyle Karşımıza Çıkan Kelimeler

Bu bölümde, DS’de de aynı anlamda olan ancak Nazilli ağızlarında farklı şekilleriyle görülen kelimeler sıralanmıştır. Her maddenin sonunda ise ilgili kelimenin, karşılaştırılabilmesi amacıyla, DS mevcut olan şekilleri verilmiştir.

ablı (ab'l) is. Abla, büyük kız kardeş: “biri ablıları vāmuş. o açı□ gocımanmış” (NYA, 27/11, Kestel), “susadım ab'l bān demiş” (NYA, 4/45, Kızıldere). (DS’de aba, abıla, abula).

āfir is. Belirli bir günün, ol□ayın bir önceki günü: “āfir günü” (NYA, 9/5, Işıklar). (DS’de arafa).

ağsilik is. Aksilik, terslik: “bi havTa acÇı□ ağsiliK yaptlā” (NYA, 1/24, Demirciler). (DS’de aksilik).

ahlac is. Pamuk: “*ahlac dēris bis ona, pamuğa*” (NYA, 14/15, *Beyerli*). (DS’de mahlaç, maliç).

amcı is. amca: “*biz gārⁱ, iki amcı gızarıydı*” (NYA, 1/7, *Demirciler*), “*gızları e’meg yidirî, su içirî. e’siglerⁱ vāsa gâtiverin dē. amcı gızları galan yā*” (NYA, 15/2, *Hasköy*), “*heş birşey dilimēyon amcı demiş, ben sizin salunızı dilēyon demiş*” (NYA, 23/67, *Esenköy*), “*Bāri Amcı da bunı üsdüne gāri: ‘Nē□den bilen yōrum, annet ba□en, hayr-ōsun’, demiş*” (NAFMT, s.53, *Ocaklı*). (DS’de amca, amca, ammi, emi, emmi, emice).

āmıd is. Armut: “*bizim işdi şu gıdā āmıd var*” (NYA, 20/7, *Derebaşı*). (DS’de armıd, almut).

aparıyo is. Hoparlör: “*aparıyoyunan*” (NYA, 14/12, *Beyerli*). (DS’de aparlô)

ārbi (ar’bi) is. Araba: “*ārbyⁱ mince’lē*” (NYA, 30/2, *Pirlibey*), “*şimdi hanı □ōrnı çalib geliyo ārbilā yā, esgiden ar’bi yoğdu*” (NYA, 32/54, *İsabeyli*), “*ārbi çıgmıyo, mahalleyi gıdā girmiyo*” (NYA, 32/54, *İsabeyli*). (DS’de araba, arva, harava).

av□c (avac, a’ac) is. Ağaç: “*onu av□cin başınⁱ, ş□li bi çal’nın başına āsmış*” (NYA, 27/8, *Kestel*), “*sabā gıdā o geyig yalāmuş, o avacın belinā, yalāmuş, o avacın belinā, yalāmuş, ey’leşmiş*” (NYA, 27/46, *Kestel*), “*pınar avacı*” (NYA, 41/10, *Kuşçular*), “*bi gava a’vacını çt□mış*” (NYA, 34/3, *Sinekçiler*). (DS’de aac, ağaç, aaş).

avard- f. Ağartmak, beyazlatmak: “*□ır□dıgdan sōna, yününe didiyoS, elimizlen, açıyōs, yī□ıtyos, avardıyoS*” (NYA, 40/2, *Kuşçular*). (DS’de ağartmak).

ayı’lan- f. Ayıklanmak, bir şeyin içinden işe yaramayan, gereksiz veya istenmeyen taneler ayrılıp çıkarılmak, temizlenmek: “*b□li bi odun olū, bizim b□li bi uzūn. onu biz kās^dnⁱ döveci dēriz. ucunu h□li bu gıdā bişey çā□ālā. onu^glan b□li hurivēdin mi, □ gözalaından ayı’lanıverî gāri*” (NYA, 24/35, *Aşağı Yakacık*). (DS’de ayıhlamak).

babı (bab’) is. Baba: “*niden yabdın bunu babı demiş*” (NYA, 23/160, *Esenköy*), “*lālinci babı vādın bu’dı*” (NYA, 43/19), “*gā būy□ bur’yı bab’ deyo*” (NYA, 17/49, *Bozyurt*), “*lālinci bab’ vāmış*” (43/2, *Nazilli Merkez*). (DS’de baba, bava, buba, buva, boba, buba, buva, babey, babo, babu, bava).

baaba (ba’ıba, beraba) Beraber: “*o geşdigden sōna yen’gden gāri eşeyinen baaba geldim eve*” (NYA, 31/24, *Pirlibey*), “*hindi gāri ba’ıba geziyōlā*” (NYA, 31/25, *Pirlibey*), “*o deimen daşınnan beraba ilandan olan bi admış suyun içini kendine*” (NYA, 23/185, *Esenköy*) “*u et oda keşkeinen beraba, būydeyinen beraba gaynā*” (NYA, 25/6, *Dereagzı*). (DS’de bâbâ, baraba, beraber, barabâ, berebâ, bereber).

balmi is. Banya: “*balmiden tüfeg, fişeglēmiz vādın, gāgıdan tüfeglēmiz vādın*” (NYA, 46/3, *Nazilli Merkez*). (DS’de banya, bamiye).

balt’ is. Balta: “*çocu’lā balt’ sesi gel’o deye gidiyōlāmuş*” (NYA, 4/11, *Kızıldere*). (DS’de balta, palta).

bañı- f. İnsan yüksek ve gür ses çıkarmak, bağırarak: “*Suçlusunuz, ço□ suçlusunuz, dēdi bañıdı*” (NAFMT, s.53, *Ocaklı*), “*guşāna sā□ıt, guşāna sā□ıt, dēye bañıdı*” (NAFMT, s.56, *Aslanlı*). (DS’de bağırarak, bağırarak, baırmak, bannamak, bârmah, barmak, bâvurmak).

başğı sf. Bilinenden ayrı, başka: “*ōnda, nēşannıydım başğı yerē*” (NYA, 1/6, *Demirciler*), “*hadı gızım hadı, bandın būda dolcağ, başğı yerⁱ gidimessin sōra*” (NYA, 29/6, *Yazırlı*), “*başğı ne dēyem*” (NYA, 39/5, *Kuşçular*), “*parasız galmuş, başğı diyarlāri gi’miş*” (NYA, 43/10, *Nazilli Merkez*). (DS’de başka, başha, başga, bahşa).

bazarē□tesi is. Pazartesi: “*1921 yılı nışan ayı, bi bazarē□tesi günūdün*” (NAFMT, s.44, *Hamzallı*). (DS’de bazertesi).

bebpē is. Dikenli, gül gibi açan bir bitkinin (kenger ?) yenebilir tohumları (NYA, 10/25, *Ocaklı*). (DS’de bebbe: Leblebi veya nohut, darı, bakla gibi kavrulup yenilen şeyler).

be'mez is. Pekmez: “eveli be'mez tul^uları oluyōmuş” (NYA, 26/14, Dereagzi), “b^urülce gorum, susam gorum, un gorum, bal gorum, be'mez gorum, zētinyai gorum, sediyag gorum, yedi çeşidi doldururum” (NYA 28/16, Yazırlı). (DS'de bekmez, behmez, bepez, betmez, begmez).

bıçığ is. Bıçık, sel yatağı, dere, dere yatağı: “çesedine yolda bi bıçığ içesine so^udu^u” (AAFMI, s.61, Nazilli Merkez). (DS'de bıçık, bıçık, bıçık).

b^uli zf. Böyle: “tahT'dan gurna, onⁿ üsdünü, kesēyi içⁿi goyāris. az az, birē sebedlig, üçē beşē kılōlūg. onu çⁿneris gāri, b^uli ayanaⁿ çⁿneris” (NYA, 8/7, Işıklar), “b^uli bi ç^upēg^uederiz” (NYA, 11/11, Ocaklı), “b^uli namas gıldumuz gibi” (NYA, 12/5, Gedikaltı), “b^uli ev gibi yapılbdu^u ya orasi” (NYA, 14/12, Beyerli), “gā eridi mi gayılandan b^uli gıyuları gıyılandan gollarımıznan so^uādıg” (NYA, 15/21, Hasköy), “eveli bir ağa vāmuş, ondan son^t bi tān^e de gızı vāmuş. hayvannarı vāmuş, b^uli sürēylen hayvan” (NYA, 17/2, Bozyurt), “e b^uli bi hasd^u oldu mu, bişey oldu mu, dilki dēriz biz unnār^u da. pāvkirir, yoğ bi kişi ölceg bugün yaud iki üş güne gadā” (NYA, 19/17, Gedikaltı), “b^uli sandıglā olūdun öjçⁱden” (NYA, 23/17, Esenköy). (DS'de böyle, bele, beyle, bōle, bōlü, böile, böla, böle, bōlü, buyle, büle).

büyo (büyü, b^uyúT, büyod) zf. Bir yol, bir kez: “iki gün sōn^t b^uyúT daa gid^udig” (NYA, 1/1, Demirciler), “büyo” (NYA, 14/17, Beyerli), “cadı gari gāri gelmiş gari dişlān^t bile^tdigden sonā, bi ba^tmuşmuş, büyo, g^udün mü demiş” (NYA, 27/31, Kestel), “büyo keydin mi sabahdan, gāri yadcanı bildi ç^uācan” (NYA, 30/6, Pirlibey), “gi^tmiş büyo gecē üsdlēnden ^utüyü almış ba^tmuş” (NYA, 44/36, Nazilli Merkez), “ben büyod dā evlenem demiş” (NYA, 44/4, Nazilli Merkez), “gālūg gurⁿa çavdar egdirir, bişdirir, büyü da döv^drü pāt pāt” (NYA, 15/13, Hasköy), (DS'de biyol, biyo).

cā^ur (cavı) is. Gavur: “cā^ur” (NYA, 33/19, Eycelli), “Cavī Nāzillī tēk e^tmiş, Aydın üsdüne dōru gaçyōmuş” (NAFMT, s.59, Yazırlı). (DS'de, gāvur, gavur, cavır, gavır, cavur, covur, cavı).

cebbane is. Cephane: “bu sefē de silah cebbane yo^u” (NAFMT, s.31, Esenköy). (DS'de, caphana, cephana, cefhana).

cebbe is. Cephe: “bi sene dūdū uşa^u cebbesinden bi el ateş edimiden gaçdı” (NAFMT, s.31, Esenköy). (DS'de cepe, c'epe).

cıngıldag is. Çocukların oynaması için hazırlanan bir çeşit tahterevalli: Yere açılan bir çukura, oynarken ses çıkarması için taş parçaları döşendikten sonra kömür koyulur. Sonra bu çukura, sivri tarafı yuları gelecek şekilde, yaklaşık bir metre uzunluğunda olan kazığın bir kısmı gömülür. Üç dört metre uzunluğunda kalınca ve ortası delik başka bir tahta, yere paralel olacak şekilde bu kazığa geçirilir. Çocukların döndürerek oynadıkları ve dönerken ses çıkaran tahterevalli böylece hazırlanmış olur. (NYA, 9/18, Işıklar). (DS'de cıngıldak, cıngıllak, cıngırak, cıngırgeç, cıngırık, cıngırık, cıngırlak, cıngırtlak, cıngırdak, cıngırık, cıngırık, cıngırık, cıngıldak, cinnik, çırnik).

cigīdağ is. Parlak ve renkli süsleme için kullanılan bir çeşit kağıt: “cigīdağ, k^ut, hanı yirmüş nisanlāda, cigīdağ dēriz biz^uona. kāed, hani yirmüş nisanlādı süs yapıyōla ya o süslenibatın kaulādan” (NYA, 33/19, Eycelli). (DS'de cığırdak).

çarşamb^t is. Çarşamba, salı ile perşembe arasındaki gün: “çarşamb^t gün yī^uanmas” (NYA, 19/28, Derebaşı), “günler geneldi şimdiki ismiyle pazar, pazartesi, salı, çarşamb^t, perşembe cuma, cumātesi dei başlā” (NYA, 20/1, Derebaşı). (DS'de çarşamba).

çalya^uı e^t-f. Yakasından tutmak: “çalya^uı e^tmiş, şunu demiş, bunu demiş” (NYA, 45/7, Nazilli Merkez). (DS'de çalyaka etmek).

çeşmi is. Çeşme: “b^uli o tarafd^t çeşmi vādın” (NYA, 31/19, Pirlibey), “h^ule hu āsgi çeşminin yanⁿā gele^tlig. o^udan, efeme, u omai galan to^uug^ujsdemiş” (NYA, 35/15, Sinekçiler). (DS'de çeşme, çasma, çişme).

çevirgeş is. Sacda pişen yufkayı çevirmeye yarayan araç: “biz çevirgeş dēris ... h^uli yu^uanın^ualtını so^uuyōsun, e^tmei ş^uli çeviriyōsun” (NYA, 45/11, Nazilli Merkez). (DS'de çevirgeç).

çıbı□ is. Çubuk: “çıbı□’ları älⁿ alıyo, ğırıyo” (NYA, 17/8, Bozyurt). (DS’de çıbık, çıbık).

çıbilacığ is. Çıplak: “çıbilacığ, gäceğleri çı□āmuş” (NYA, 34/30, Sinekçiler). (DS’de cıbiladıcık).

çısılbağ is. Çırlıçiplak (NYA, 13/9, Gedikaltı). (DS’de cısılbağ, cıccılbağ).

çoval is. Çuval: “o käsdene^y ödan al çoval^l doldur, undan sorı sat” (NYA, 24/35, Aşağı Yakacık). (DS’de çuval, çual, çuyal).

da’lı sf. Tatlı, şeker tatında olan: “bunun ğanı bu ğıda da’lımuş, kendi ni ğıdā da’lıdır” (NYA, 26/31), “ğocumannā geldii zaman, arıd^l da’lı hamır da ederim” (NYA, 28/15, Yazırlı), “ğüccüK haranın aşı da’lı olū” (NYA, 38/12, Appaklar). (DS’de datlı, dadlı).

davıl- f. Dağılmak, parçalanarak yayılmak: “Ā□ıdēşlarım, ben silah a’ımdan hēç kimse a’masıy. Malgeç k□püsüne basğın etcez. Bozulan, davılan, ölen Güvendik’de Çobanōlu Mēmet Ali’niğ orē gēsın” (NAFMT, s.58, Yazırlı), “b□li bādemciine elleyveririn, davılır ūda bādemciK” (NYA, 28/12, Yazırlı). (DS’de dailmak, davalmak).

d□d is. Dört: “ğidik helemme allaha ço□ şükū d□d dara□ fişengimiz vā” (NAFMT, s.33, Esenköy), “Biz d□d yüz gada varıdı□” (NAFMT, s.44, Hamzallı), “Bi ba□dı□, öñümüzden iki duşman zābidi d□d nala ğağyō” (NAFMT, s.58, Yazırlı). (DS’de dört, dot, dörd, döt).

defe’-(K) f. Defetmek, kovalamak: “bubas^l defe’miş başından” (NYA, 17/46, Bozyurt). (DS’de da’fetmek).

değneg is. Pazartesi ile çarşamba arasındaki gün, salı: “daha önc^leri söylēydi: e, pazarı gireğ, pazartesii gireğesi, salıya değneg, çarşamb□yı kelās” (NYA, 20/3, Derebaşı). (DS’de deynek).

deñiştir- f. Değiştirmek: “āman demiş, şu isimi deñiştiren, ğusül halden ayrilem, benim ismim yazırlı ösun demiş” (NYA, 29/25, Yazırlı), “ğıyafetlēni deñiştimişlē” (NYA, 43/15, Nazilli Merkez). (DS’de deñiştirmek, deñiştirmek).

deñiz (dēñiz, deñiz) is. Deniz: “ğızı deñize atıyōla” (NYA, 4/62, Kızıldere), “vāmişlā, b□li bi deñizin kenārına” (NYA, 23/177, Esenköy), “deñize dal□yım mı / bir balığ alayın mı / a□şam oldu ğün baddı / da^ha seni yalvarayım mı” (NYA, 48/28, Işıklar), “dēñizde alabalığ / yüregim yanı□ / biz nasıl ğörüşelim / burası bek ğalabalı□” (NYA, 48/16, Işıklar). (DS’de deniz, deyiz, dengiz, deyiz, değiz).

di□olta is. Dekolte, kadınların kıyafetlerin altından giydikleri kolsuz, bol giysi, boy gömleği: “ğadinnā ğeyiyo onu, di□olta. b□li ğolsuz altın^l geyilio o işde, ğolsuz oluyo, bol, on^l di□olta deniliyo” (NYA, 23/192, Esenköy). (DS’de diggolta).

diri is. Deri: “posta□ı deyōlā ğoyun dirisi, posta□ı delē una” (NYA, 44/8, Nazilli Merkez). (DS’de deri).

dīlig (dēlig) is. Delik: “bi tā^htı vā, tā^hıdā dīliglē vā āltlı üstlü, dēliglē □arşıl^ğı çivileri ça□’yoS” (NYA, 40/16, Kuşçular). (DS’de delig, dilig).

dīt-, tīt- f. Ditmek, elle çok küçük parçalara ayırmak: “□ırgdu yünneri bunun, bi ğadının üsdünü admış, tīt ş□li deye. o tītlenneri de öteki ğadının üsdüne a’mış” (NYA, 44/17, Nazilli Merkez), “eti dīte’ler, b□li ayır^la bī’birini, ğini keşkein içini ğatala” (NYA, 25/8, Dereğzi), “o dītmiş, o döndürmüş, ödan kendi almış. hemen bi corab örmüş” (NYA, 44/18, Nazilli Merkez). (DS’de ditmek).

dud is. Dut. “dud ağacı dud verı / yapracunu ğıt verir / ğız ğüccüçük olan büyüg / sarıldığca daT veri” (NYA, 48/76, Işıklar). (DS’de tut).

düa is. Dua: “düa id□ris” (NYA, 29/30, Yazırlı), “h□li düa edēdin” (NYA, 43/39, Nazilli Merkez). (DS’de du’â, du’a, dü’e, duva, dova, doa).

düün ed- f. Düğün yapmak/düzenlemek (bkz. düün yap-): “ğoc^lKesiğē you’luydum bēn. önda, neşannıydım başğı yerē. bu ğaçıdı geldi. sōr^l ğāri, bu nōldu ğızım. düün eddiK” (NYA, 1/7, Demirciler), “onnā bizim, ikimizij düünnü edivādil□” (NYA, 1/9, Demirciler), “benim de vā ğadğım, □ır□ ğün

□ır□ gecⁱ düün etcen sänⁱ deyo.” (NYA, 17/44, Bozyurt), “□ırğ gün, □ırğ gece düün e'mişle gāri” (NYA, 27/55, Kestel). (DS'de toy düğün etmek).

elgimeş is. Ebegümeçi: “*elgimeş*” (NYA, 14/19, Beyerli). (DS'de ebegümeç, ebegömeçi, ebekömeçi, ebekömci, ebemkömeçi, ebemkömesi, ebomeç, ebuğmeçi, eligümeç, emenkömeçi, evenkövenci).

e'sig i. Eksik, olmayan şey: “*gızları e'meg yidiri, su içiri. e'siglerⁱ vāsa gätverin dē. amcı gızları gālan yā*” (NYA, 15/2, Hasköy). (DS'de esik, eysiyh).

essireten zf. Ekseriyetle, genellikle. (NYA, 10/11, Ocaklı). (DS'de eyhseri).

eycemin zf. İyice: “*eycemin*” (NYA, 10/19, Ocaklı). (DS'de eycamin, eycemen, eyiceme, eyicemen, eyicene, iyicene, eyice).

feKil is. Vekil: “*feKilim ol*” (NYA, 5/6, Işıklar). (DS'de vekil).

ğabahet is. Kabahat, suç: “*aceb ola bi ğabahet mi etdim*” (NAFMT, s.26, Kavaklı). (DS'de gebahat, gabeheh, gabat).

ğacı is. Karcı, kışın kar basan/depo eden veya yazın kar satan adam: “*haskövün ğacıları çoğ olüdu ğari evelⁱ*” (NYA, 15/16, Hasköy). (DS'de ğarcı).

ğalé (ğála) is. Sincap: “*ğaléla oluyō bizim burlāda. ben zabādan vādım inei ot eden derⁱ derenⁿ kenārına. iki dene ğála ablaşdıla KiTTilē*” (NYA, 24/31, Aşağı Yakacık). (DS'de gale, galegale, galle, galli).

ğalığ is. Karlık, yazın kullanmak için kışın kar depo edilen yer, kuyu, çukur: “*evelⁱ meⁱşurdun ğalığlā haskövün ğalığlarⁱ çoğudun a ğızım*” (NYA, 15/16, Hasköy). (DS'de karlık, ğarlık, ğarlıh).

ğange- f. Hoplayıp zıplamak: “*ne hal etcēglā ... oyneyōlā ğange^yolā*” (NYA, 14/8, Beyerli). (DS'de ğalgımak).

ğangıd- (ğalgad-, ğand-) f. Hoplatmak: “*ğandilamiş dediim şimdi, ğucana alıyōsun ya, ğangıdınceig hoblatıy□ demeg ol*” (NYA, 14/11, Beyerli), “*ğalgadıyola ötüzüne*” (NYA, 33/22, Eycelli). (DS'de ğalgıtmak).

ğarā vē- (ve-) f. Karar vermek: “*senā mi tercih edceg, benā mi tercih edceg demiş. şunu bi ğarā verelim demiş*” (NYA, 23/173, Esenköy), “*düşünmüş daşınmış adam, çocu^yları a^ymā ğarā vēmiş*” (NYA, 27/3, Kestel). (DS'de karar vermek).

ğaranğı is. Karanlık: “*āşam ğaranğısı ōmuş*” (NYA, 27/13, Kestel). (DS'de ğaranğı)

ğarañ□ı is. Karanlık: “*ōtalı□ ğarañ□ı tabı, sava sola ğörümeyōlā*” (NAFMT, s.55, Aslanlı). (DS'de ğarani, ğaranğı).

ğayfi is. Kahve: “*ğayfiden*” (NYA, 10/26, Ocaklı), “*misafirⁱ ğelışⁱ çay bişiriyos, ğayfi bişiriyōs. elişi yap^yōs. televiz^yon izliyōz, radyo dı dinniyōs*” (NYA, 39/7, Kuşçular). (DS'de gaffe, gahfe, gahve, gâve, gave, gayfe, geyfe, kâfe).

ğayⁿnnı is. Kaynana: “*ōlan evinnē par^t ta□ālā ğayⁿnnıya*” (NYA, 2/16, Demirciler). (DS'de kaynana, ğayınna, ğaynana, kayınana, ğayınna, kayınna).

ğayıd bsz.zm. Nesne, şey: “*onun nē ğaydı vá deyōla*” (NYA, 14/4, Beyerli), “*beninki yeşil ğayıddan*” (NYA, 31/13, Pirlibey), “*işte b□le dünyenin ğaydı, çekilibbatı*” (NYA, 33/16, Eycelli) “*narı toblāsın. ğanadını açāsın az. başını, ğaydını kesēsın. deĝneglē hurāsın.*” (NYA 41/1, Kuşçular), “*çam ğaydınⁱ, yapranı sürüvēsēlē, işde gözleri iyⁱ olcāğ*” (NYA, 41/7, Kuşçular), “*ağlına gelmedi mi u kelime ğayıd diyoz hanⁱ*” (NYA, 41/9, Kuşçular). (DS'de ğayıt).

ğayn^ta is. Kaynata: “*ondan sōnā ğayn^tam irā^tme^tlik geldı*” (NYA, 1/24, Demirciler). (DS'de ğaynata, ğayınboba, ğayın^ta).

ğidā (ğıda, ğidār, ğıdağ, ğidāciğ) e. Kadar: “hava poyraz éd□ es□s□ bek □ ğidā il□lemiyo, deniz es□s□ ço□ ile’liyo batıra” (NYA, 3/8, Demirciler), “ğaracı ğidā gidēris” (NYA, 10/12, Ocaklı) “□ur□ gün temizliimizi yapastı’ ğidā o bizim ā’□amızda durumuş” (NYA, 13/3, Gedikalıtı), “hem u ğidā çalışdığ” (NYA, 15/12, Hasköy), “şu ğidā altunim vā” (NYA, 17/30, Bozyurt), “ilk ekme□ bölmezlä. ilk yan’ bişdi bugün ni ğidā ğanımız acığ_olūsa ōsun, fırından ō’sun, s□şdan ō’sun, o ekme□ bölmezlä” (NYA, 19/31, Derebaşı), “o ğidāciğ cam delincēmiş, camın içine o ipeg böcei ğonulcaımuş, onun içinden geşcēmiş olan ğāri” (NYA, 23/151, Esenköy), “h□li bu ğidā bişey ça□ālā” (NYA, 24/34, Aşağı Yakacık), “bunun ğanı bu ğıda da’līmı, kendi ni ğidā da’līdır” (NYA, 26/32, Dereāğzı), “sabā ğidā o geyig yalāmış” (NYA, 27/46, Kestel), “a□şam’ ğidā çalā, heş dūmıdan” (NYA, 32/7, İsabeyli), “güccüğüdüm. hunnā, hū, hu ğidā bişeydim daa. aya’lam yeri deymedi o sandalyeni” üsTünden” (NYA, 35/21, Sinekçiler), “a□şımı ğidār, işdi, yemeg yapıyom” (NYA, 39/2, Kuşçular), “ni ğidā güzē” (NYA, 45/4, Nazilli Merkez), “şu ğıda büyüg incirle olū” (NYA, 7/6, Işıklar), “sabaa ğıda ğoyun güder tāda” (NYA, 15/25, Hasköy), “sabaa ğıda çocuu yimiş” (NYA, 27/22, Kestel), “boynumuzda□ı altınnar□, sözüm sendeki mendeki altınnarā, boynumuzdu □ ğıda altın_olmadı mı senden menden b□li sırlālā ğāri” (NYA, 31/6, Pirlibey), “işd’ bu ğıdağ” (NYA, 33/5, Eycelli), “sen bu ğıda güzēsın / neden beka’ gezersin” (NYA, 56/7, Sinekçiler), “sabaa ğıda ğoyun güder tāda” (NYA, 15/25, Hasköy), “işd’ bu ğıdağ” (NYA, 33/5, Eycelli). (DS’de kadar, gada, gadā, gadak, gadan, gadanı, gadar, gadarca, gaddar, gader, gadır, geddin, geder, ğidān, gudan, kada, kadā, kadan).

ğızığ is. Sinirli, öfkeli, sert: “dedem de çoğ ğızığmuş” (NYA, 10/26, Ocaklı). (DS’de kızık, kızak, kızgılı, kızıl).

gireğ (gireği) is. Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün, pazar: “gireği” (NYA, 16/9, Hasköy), “daha önc’leri şöylēydi: e, pazarı gireğ, pazartesii gireğesi, salıya değneg, çarşamb□yı kelās” (NYA, 20/2, Derebaşı). (DS’de gireği, giravugün, gire, girevü, girey, gireyi).

gireğesi is. Pazar ile salı arasındaki gün, pazartesi: “daha önc’leri şöylēydi: e, pazarı gireğ, pazartesii gireğesi, salıya değneg, çarşamb□yı kelās” (NYA, 20/3, Derebaşı). (DS’de gireğertesi).

gi’-(K) f. Gitmek: “bigün dağā odun kesmē’i gi’mişlē” (NYA, 4/2, Kızıldere), “be’ mansız, gi’medi” (NYA, 10/8, Ocaklı), “a□ıllmış, gi’miş bi şeyā, nē on’, ayağgabıcalar” (NYA, 17/17, Bozyurt), “gā’dim gi’ m□n, g’dim çı□mān dei u ur’ya yağ yabışdır’lāmış” (NYA, 18/8, Derebaşı), “ondan söru gi’mişlä neyse” (NYA, 23/82, Esenköy), “bi dā gi’micēn” (NYA, 26/4, Dereāğzı), “almış atını bindādiinnen gi’miş” (NYA, 27/55, Kestel), “ğabmuş götümüş gi’miş ğızı, b□li bu gibi ğızı, camaşı yī□ā□ana” (NYA, 34/27, Sinekçiler), “yörügmiş, būlara geliyor”, bi oturuyor”, gi’meyvemiş. burıyı’ hova hālindi ğāmuş” (NYA, 38/2, Appaklar) “parasız ğalmış, başğı diyarları gi’miş” (NYA, 43/10), “davşan gi’miş” (NYA, 46/21, Nazilli Merkez), “bizim ğız gelin gi’mes” (NYA, 52/6, Eycelli). (DS’de kitmek).

ğocı sf. Büyük, iri: “çiçeK toplālā gelilē, b□li ğocı tutamınan olan_evi ğāri” (NYA, 31/8, Pirlibey), “ğocı öküzlē, hep a□ıllı olanın damını ğımiş” (NYA, 34/9, Sinekçiler), “b□li ğocı tutamınan çiçeğ_alılā gelile” (NYA, 31/9), “ēsgiden ğocı ğazannarınan begmes atıyōduğ” (NYA, 42/20, Nazilli Merkez), “de gidi de, ğocı e’meg’ mi vēdin” (NYA, 45/17, Nazilli Merkez). (DS’de ğocı: İhtiyar).

ğocıman sf. Kocaman, büyük: “undan son ğocıman ğız gi’miş” (NYA, 26/2, Dereāğzı), “biri abluları vāmış. o açı□ ğocımanmış” (NYA, 27/11, Kestel), “benim ğocıman olan deyo □u” (NYA, 29/17, Yazırlı). (DS’de ğocıman, ğoca, ğocıman).

ğolon is. Golan: “ğolanı do□uduun zaman iki çivi yapıyos, □arşılıēi çivileri ça□’yoS. ōdan, bi tā’ıtı vā, tā’ıudā diliglē vā āltılı üstlü, deliglē □arşılığlı. ipē, tāt□ya diziyos. beş delig yāhud, yedi delig, hani, ipi açığ enli ēmeg şeydēse yedi delig yapıyōs. ēsiz olūsi. beş. unā, do□uyos, götürüyos, ğēri ileri, geri ileri, hebsinde. undan sōnā, bi dā, ōtasından bi dā ib da□’yōs. unā, ayırıyeden, u ipe, ileri geri, ğolon ğāri, iki □ā’şılığlı āltılı üsdlü oluyo ğāri. arasından_jpi gēçirip, geri g□türüyos, gētir’yos.ğolan do□unuyo” (NYA, 40/19, Kuşçular). (DS’de golan, kolan).

ğonum ğoşu is. Konu komşu: “ğonum ğoşu” (NYA, 33/22, Eycelli), “ondan sōni, ğonum ğoşuyu çağırıs. ğonum ğoşuyu çairdığdan sōni üfleriz onu b□li elimizlen, uflarıs, incicig ederis”

(NYA, 36/9, *Sinekçiler*), “*gonum gouşudan geliyos*” (Ersöz, s.375, *Semailli*). (DS'de komşu, komşi, koni komşi, gonum gomşu, gonu gomşu, gonu gonşu, goni gomşu).

goza' is. Kozak, kozalak: “*yā'mır yā'dı mı, içind' kās'd'nesi böyü, goza'lā irel'*” (NYA, 24/35, *Aşağı Yakacık*). (DS'de kozak, koza, gozak, gobaldak, gombak, gombalak, gorak, gozalak, gozzak, gozah).

gönül is. Gönül: “*ilig düşdü ya□amdan / gel.ā'□amdan ā□amdan / iki gönül bir olsa / kim gö□a gayma□amdan*” (NYA, 48/87, *Işıklar*), “*bağa giresim geldi / üzüm yiyesim geldi / gönüllerim üzüm deil / sāvgilim seni göresim geldi*” (NYA, 56/18, *Sinekçiler*). (DS'de gönül, gonül, gönül, gönül, göyin, göyn, göyün).

halbū□sam bağ. Halbuki: “*halbū□sam, irbām benim ya□un ā□ıdeş'*” (NAFMT, s.55). (DS'de halbuksam, halbuku, halbısi, halbuysa, halbısi ki, halbusa, halbuse, halbuysam, halbise).

h'a'mı öz. is. Fatma: “*daa heş gelmediy'd, h'a'mu gadın, o'dan, de mi?*” (NYA, 1/10, *Demirciler*). (DS'de hatma).

hoftu, hofta, hōtu is. Hafta: “*goca ali anca bi hoftuda kendine gelebildi*” (NAFMT, s.56, *Aslanlı*), “*Gagir amcanıñ yayına gitdik de bi hoftalına beş yüz lıre buldu□*” (NAFMT, s.46, *İsabeyli*), “*Bu hādisiden bi hōta sōna, hep berābē Nāzilli'ye gidelim dēye garālaşdı□*” (NAFMT, s.51, *Esenköy*). (DS'de hafta, hafda, havtâ, hefde, hufta).

h□li sf.zf. Böyle, şöyle: “*ēskiden biS sancağ biniyōdu□, h□li bi sancağ miniyolar'dın*” (NYA, 1/17, *Demirciler*), “*bizim kövdekinnē b□li dasdar ēdēlē. h□li dasdar ēdēlē*” (NYA, 11/12, *Ocaklı*), “*h□li edcēsın gızım*” (NYA, 12/11, *Gedikaltı*), “*h□li bi ay□cımız va'dın galan*” (NYA, 15/32, *Hasköy*), “*sānin belind' dēyo, bişey vāmuş, deyo. ha o mu benim s'r'm, deyo, al deyo b□bacım deyo, h□li āçiyō da, āç'veriyo, simsiyah b□li belinde*” (NYA, 17/57, *Bozyurt*), “*şind' h□li bişeylā galmadı*” (NYA, 18/7, *Derebaşı*), “*bi megdub yazıyo o'lana, işdi ğarın h□li oldu, b□li oldu, şunu seviyō, bunu seviyō yazıyo megduba, o'lana gönderiyo*” (NYA, 23/99, *Esenköy*), “*egş'zin' gātcağsın. yağını gātcağsın, onu güpgüzā h□li ğarışdırcāsın*” (NYA, 24/4, *Aşağı Yakacık*), “*bi insanın ğuyruu h□li durur. e b□li ğıvrıldı mı amel. olur*” (NYA, 28/27, *Yazırlı*), “*undan son', pişirisin çocuu, haranın ğarışdırsın iki etraFınd□ h□li, o yan', bu yan', dolandırısın. ondan sona alırs çocuu*” (NYA, 33/10, *Eycelli*), “*h□li sa□ilādığ h□li elimiz ayaumuz sa□ırādı*” (NYA, 35/34, *Sinekçiler*), “*açığ h□li □ıpird□yibılce mi bakem*” (NYA, 44/5, *Nazilli Merkez*). (DS'de hōle, hōyle, hōle).

hurğun is. Aşık, sevdalı: “*dal başında bulğurum / ğız saçıña hurğunum / ellēmi beni ğoci bozuğun. oğlu / düin. āşamdan yorğunum*” (NYA, 48/73, *Işıklar*). (DS'de vurgun).

hurul- f. Vurulmak, ateşli silahlar ile yaralanmak: “*mollāmad ğavağ derede huruldu*” (AAFMI, s.61). (DS'de urulmak).

ıĝī cıĝī et- f. İkir cıkir etmek, bir iş için kesin karar veremeyip sallantıda bırakmak: “*durun ülē ğahbeniñ itleri, nērē gidiyōsuñuz, dedim. ıĝī cıĝī e'mē başladılā. eme benim ça□dımı annayasıya ğadā isdimiye isdimiye: -biz altın arımā gidyoz, hadi sen de ğē dēdilē*” (NAFMT, s.55, *Aslanlı*). (DS'de ikircikir etmek).

ıĝsan (ı'ssan) is. İnsan: “*bi di 'zmaT' gidiyōduğ. nē yalanī, köy.ıĝsanuz*” (NYA, 13/8, *Gedikaltı*), “*büyo da duva'lığ ēdēlēken. □le güldürülēdin ıĝsan□*” (NYA, 31/12, *Pirlibey*), “*olan evlilē ğeliķen nişan ğetiriyolā ya, bu mahallenin sākinneri, ı'ssanları, hepsi tüfeini müfeini, dabancasın' ayarlā, dān, dān, dān dei, belki dünyānın mermisi yanā*” (NYA, 32/56, *İsabeyli*), “*a'mı demiş, mevlid yerindeki ıĝsannā demiş, yemāi yimiden gidelā*” (NYA, 34/7, *Sinekçiler*), “*aynu ıĝsannarın ıresmi*” (NYA, 38/21, *Appaklar*), “*eski ıĝsan*” (Ersöz, s.375, *Semailli*) (DS'de insan, isan, îsan, iysan).

ilāc is. İlaç: “*kirāzlā ilaşlanıyō. hel' ğala u napollon dedi'leri beş altı dene yo' bile ilāc atılıyor*”. *ilāc at'yolā unı ğızım. □ ilācıla oluyō. kās'd'nenin ilāci yoğ. kās'dinenin ilāci yā'mır*” (NYA, 24/39, *Aşağı Yakacık*). (DS'de ilāc, ilac, illaş).

ilğan is. Leğen: “*ondan son¹ ilğanın için¹ bi un gatarıs*” (NYA, 36/3, *Sinekçiler*) (DS’de ilgen).

ilig is. Dügme: “*ilig düşdü ya□amdan / gel_ā’□amdan ā□amdan / iki göñül bir olsa / kim go□a gayma□amdan*” (NYA, 48/87, *Işıklar*). (DS’de ilik, ilgeç, ilgi).

inā is. Nar: “□dan bi inā □opā ge, inā” (NYA, 11/21, *Ocaklı*). (DS’de nar).

inci (incicig) sf. İnce: “*inci patikē yollā b□le gürlü*” (NYA, 11/14, *Ocaklı*), “*onu b□li elimizlen, uflarıs, incicig ederis. sōnu elāris*” (NYA, 36/10, *Sinekçiler*). (DS’de ince, inca).

irā^hme’lik sf. Rahmetlik, merhum: “*ondan sōnā gāyn’tam irā^hme’lik geldī*” (NYA, 1/24, *Demirciler*). (DS’de rahmetli, irahmetlik, râmetlik, irâmetlik, irâmetlik).

irbām öz.is. İbrahim: “*o gece üç gişidik. Ben, goca Ali, Hāfiz’lāñ İrbām*” (NAFMT, s.55, *Aslanlı*). (DS’de irbam, ibraim, ibrayim, ibrâm).

□al’balğ is. Kalabalık: “□al’balğ, sülālécē gidiliyō işdē” (NYA, 2/2, *Demirciler*). (DS’de galabalık, galabak, galebelik).

käsdine (käs^dn¹) is. Kestane: “*onu biz käs^dn¹ döveci dēriz gāri*” (NYA, 24/33, *Aşağı Yakacık*) “*käsdinenin işi b□le*” (NYA, 24/36, *Aşağı Yakacık*). (DS’de kesdene, kestene).

kelin is. Gelin, evlenmek için hazırlanıp süslenmiş kız: “□ırmıSı tayın üstünde / allı kelin ya□ışī” (NYA, 48/135, *Işıklar*). (DS’de gelin, gâlin).

kerē e. Sonra: “*çiğnedigden kerē, gātāsın haşanın içine gāyn’ya gāyn’ya gāyn’ya, suyu ēşi olasıy gidā gāynā oda*” (NYA, 41/3, *Kuşçular*). (DS’de, geri, keri, kere).

□ī□ sf. Kırk: “*Ozmandan beri □ī□bēş sene geçdi*” (NAFMT, s.32, *Esenköy*), “*biz □ī□ gişilen gütuldu□, gāşdı□*” (NAFMT, s.48, *Dereköy*), “*Öda □ī□ gadā cavırı birē birē dōradi*” (NAFMT, s.52, *Güzelköy*) (DS’de kırk).

□o□- (□□□-, **gō□-**) f. Korkmak: “*h□li □o□adıg, u elin_olū gekgelī dī’e*” (NYA, 35/35, *Sinekçiler*), “*ilig düşdü ya□amdan / gel_ā’□amdan ā□amdan / iki göñül bir olsa / kim go□a gāyma□amdan*” (NYA, 48/87), “*heş □□□m’ gızım*” (NYA, 23/48). (DS’de gorkmak, gorhmak).

maÇcı yar¹ is. İlerleyip büyümüş yara: “*maÇcı yar¹ dēris biz maÇcı yarı olū, çoğ hanı fazlı yara olū dēris işde. az bi yara çoğalmış, çoğalmasın¹ dēris işdi biz*” (NYA, 37/5). (DS’de macca).

malımād is. Malumat, bilgi: “*daha malımadını bilmēdīmiz efēlē pek ço□*” (NAFMT, s.29, *Esenköy*). (DS’de malumat, melumat).

māsıl is. Mahsul: “*bizim māsıllā ēyi olūsa o da sevincek, sebeplencek*” (NAFMT, s.47, *İsabeyli*). (DS’de māsul, māsül).

matan is. Vatan: “*sizden hizmet istēyuru bu matan*” (NAFMT, s.32, *Esenköy*), “*bu matanı gurtaran böyüklere allah nū içinde yatısın*” (NAFMT, s.34, *Esenköy*). (DS’de vatan).

matandaş is. Vatandaş: “*Ellı-yedinci fī□anıñ emrinde Dumnuñıyara varık-varıdı□, cepē gımiden biz, Yonanlı’lā ödaki matandaşlara bi bozdulā, yallah öñümüzü gēdilē*” (NAFMT, s.32, *Esenköy*), “*o matandaşlālan sıçanlı ovasınıñ altında bileşdik*” (NAFMT, s.32, *Esenköy*). (DS’de vetendaş).

māy¹nu is. Muayene: “*māy¹nu parası*” (NYA, 30/7, *Pirlibey*) (DS’de mayana, mayene).

mehell¹ is. Mahalle: “*aşā mehell¹deydiK biz gāri hā hu mehell¹de*” (NYA, 1/11, *Demirciler*). (DS’de maalle, mahalli, mälle, mehelle, mahle, mehel, mehle).

melmi□at is. Memleket: “*melmi□atımızı godu□ gāçdı□*” (NAFMT, s.29, *Esenköy*), “*Benim asıl melmi□atum Varto*” (NAFMT, s.49, *Esenköy*). (DS’de memleket, malmikat, melmeket, memlakat, memliket, memnikad).

mısdıfa öz.is. Mustafa: “*ozman atatiürk dēyil, mısdıfa kemāl ya gāri*” (NAFMT, s.30, *Esenköy*). (DS’de, mısdafa, mısdıva, mıstafa, mısdafa).

neceb zf. Nasıl: “davşan gi'miş neceb_osa” (NYA, 46/21, Nazilli Merkez). (DS'de nacap, nacep, naçap, necap, necep, necap).

neşan is. Nişanlılık döneminde kız ve erkek tarafın karşılıklı olarak birbirlerine verdikleri hediye, eşya: “onun neşannarı geriğ gidTi, benim neşannā olduū yēde ğaldı” (NYA, 1/26, Demirciler), “āsgiden Őimdi biz nişan ğāşılıu götürüdüğ. nişan gönderiyos meselā, neşan geldi ya bizim ğülpınarın, Őimdi ō geleneg göreneğlē peK yaşınmıyo” (NYA, 32/50, İsabeyli). (DS'de nişan, neşan).

neşannı is. Nişanlı: “ōnda, neşannıydım başğı yerē” (NYA, 1/6, Demirciler), “ben iki sēni neşannı dūdum”, (NYA, 31/20, Pırlıbey). (DS'de nişanlı, nişannı, nişannı, nişanlı).

ōret is. Öldürücü hastalık salgını, kıran: “ōret gelmiş, ölüu gelmiş” (NYA, 5/1, Kızıldere). (DS'de ölet).

övey sf. Üvey: “övey annesi başını darāmıŐ” (NYA, 23/5, Esenköy). (DS'de ögey).

pāvkir- f. (Tilki) ulumak, bağırarak: “bi de pāvkeş pāvkirir” (NYA, 19/17, Derebaşı). (DS'de, pevirmek, pavkirmek).

pıransı is. Pırasa (NYA, 45/14, Nazilli Merkez). (DS'de pıransa).

pövlüke is. Fabrika: “Yonanlı'la bene çalaşma□da oldūm bi yav pövlükesinden alı□ garagola ğötūdülē, tev□ıf ētdilē” (NAFMT, s.44, Hamzallı), “ğēçen ğünü, pamı□ları pövlükē daşı'ma□ için, □amyon üsene ğitdım” (NAFMT, s.47, İsabeyli). (DS'de fabrika, favrika, fawrika, pablika, pavlika, pafrika, pavlike).

sa'-(K) f. Satmak, bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermek: “benim deyo hayvan¹ haşarat¹ sa'cam” (NYA, 17/13, Bozyurt), “bir¹ evd¹ üş dāni ğız vāmuş. fesla^h an¹ ekelē, biçelē, sa'm□y ğidiyōlamıŐ, būdan nazıllıyē” (NYA, 26/1, Derebaşı). (DS'de satmak, zatmak).

sāfur is. Sahur: “sāfur¹ yimek için” (NYA, 9/6, Işıklar). (DS'de sâhür, sehür, söhür, zöhür).

sa□ıla- (sa□ıra-) f. Çok titremek: “hem h□li sa□ılādığ h□li elimiz ayaamız sa□ırādı” (NYA, 35/34, Sinekçiler). (DS'de sakıramak, sakırdamak).

sandalye is. Sandalye: “bi sandalyide kestirē” (NYA, 32/77, İsabeyli). (DS'de sandalye, sandāle, sendele).

sav is. Sağ, hayatta, canlı: “bu ğıdā yıl nēdēdiğ, mādem savdığ, ölmedidğ neden bi habar salmadığ” (NAFMT, s.50, Esenköy). (DS'de, sâ, sa, sag, sağ).

sē^ytin is. Zeytin: “zetin dicēmize sē^ytin” (NYA, 20/8, Derebaşı). (DS'de zeytîn, setin, zetın, zeytün).

sırı is. Sıra, bir Őeye ayrılan, uygun ğörülen veya rastlayan zaman: “bi adım yē□de Gonya isyān ētdi. Bu sırıda Millî Mücādile ğuruldu” (NAFMT, s.29, Esenköy). (DS'de sıra).

sırıla- f. Sıralamak, biribiri ardı sıra veya yan yana koyarak sıra durumuna getirmek: “□ ğıda altın_olmadı mı senden mendēn b□li sırlālā ğāri” (NYA, 31/6), “içine altınarı sırlāyō, fermvarı tağd¹rıyo, kim¹sē ğ□¹mücāğ” (NYA, 17/19, Bozyurt). (DS'de sırlamak).

sōn¹ (sori, sōrı) zf. Sonra: “sōn¹ bi di yūsük ta□mā ğidiyoS” (NYA, 2/4, Demirciler), “sōn¹ bi bardā ba'mıŐlā bā¹daın dibi deli'miŐ” (NYA, 4/9, Kızıldere), “niden b□li oldu dey¹, deyo. ondan sōn¹, ben onu a□şam sorarın deyo” (NYA, 17/53, Bozyurt), “undan sōn¹ süzğünüün için¹ devir¹yoS” (NYA, 24/2, Aşağı Yakacık), “oturun, babam odun kesibatī daha demiŐ, sōn¹ bi ba'mıŐlāmıŐmuŐ, ğaba'mıŐ” (NYA, 27/12, Kestel), “yī□ādığdan sōn¹ bi duzlārın” (NYA, 33/2, Eycelli), “Sētınyau süreris, āndan sōn¹ bi sovan çenkeris, çocuun ğānın¹ ğōrus” (NYA, 36/16, Sinekçiler), “beni kim vārı bundan sorı deyo” (NYA, 23/33, Esenköy), “çoğ sarmısağ dövüyolā ğāri. hani bi çanağ sarmısağ dövüyolā. undan sorı onu dövüyolā ğüzēcā, undan sorı ğar¹ unu b□li işeyisini yapıyōla, malz¹mesine, ēşisini ğāt'yōla, şırKesini ğāt'yōla, çoğald'yōla” (NYA, 24/20, Aşağı Yakacık), “o kāsdenē¹ ōdan al çoval¹ doldur, undan sorı sat” (NYA, 24/35), “yazırlı deyelim” demiŐle. undan sorı bura yazırlı ōlmıŐ” (NYA, 29/15, Yazırlı), “bis

sənşilen evlenelim demiş, öda gāri. undan sōrı neyse evlenmişlē” (NYA, 23/121, *Esenköy*). (DS’de soğra, soğra, soğna, sona, sōna, sonacāz, sonam, sonerek, soğura, sonura, sorā, sora, sōra, soyra).

souğlumu is. Soğuklama, soğukalgnlığı: “*souğlumu dēris biz,ona gāri*” (NYA, 36/13, *Sinekçiler*). (DS’de soğuklama).

sülümān öz.is. Süleyman (NYA, 40/23, *Kuşçular*). (DS’de sülēman).

tabıd is. Tabut, ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal (NYA, 9/5, *Işıklar*), “*imam gelir. gonum gōmşuyā halallaş’dırır. tabıd’ gōnūr ve devam edili*” (NYA, 19/4, *Derebaş*). (DS’de tabıt, tabut).

tā^htu (tāt□, tahtı) is. Tahta: “*bi tā^htu vā, tā^htdā dīliglē vā āltlı üstlü, dēliglē □arşılı^şı çivileri ça□’yoS*” (NYA, 40/16, *Kuşçular*), “*şindī tahtılādan lālin yapıyōlā ya, unnarı bilmīyon mu, ta□unya*” (NYA, 43/1, *Nazilli Merkez*). (DS’de tāta, tata).

tāna is. Tarhana: “*e hasd□ çocuum deyene, hemen bi tāna pişiri □apadiverin, hamır, eyi olūr*” (NYA, 28/13, *Yazırlı*), “*suyun çini beber dōrarıs, sovan dōrarıs, undan son’ tāna otu dē bi ot vādır. onu gatarıs*” (NYA, 36/2, *Sinekçiler*). (DS’de tarana, tana).

tāra (tār^l) is. Tara, bağ budamaya ya da ağaç kesmeye yarayan, uzun saplı çengel gibi eğri bir çeşit bıçak: “*hanı odun kesmeg için tāra. tāra, han’ odun kesmeg için...tar’ deyoZ, han’ uzun saPlı ş□li çengel gibi oluyo*” (NYA, 27/5, *Kestel*). (DS’de tara, tağra, tar, tare, tarha, dehre, dahra, derhe).

tānciri is. Tencere: “*bi tānciri süd gāynadın*” (NYA, 23/50, *Esenköy*). (DS’de tencire, çencere, çencire, çençeri, çendire).

tēlig is. Terlik: “*eveli □li tēliglē şēlē mi vā fazla, lālin giyinilimiş*” (NYA, 43/3, *Nazilli Merkez*). (DS’de tellik, terlig).

teñke is. Teneke: “*ōdaki goca gavāñ dibine bi teñke altın gömülü*” (NAFMT, s.26, *Kavaklı*), “*irbām ürüyāsında bu goca gavāñ içinde üç teñke altın g□müş*” (NAFMT, s.55, *Aslanlı*). (DS’de teneke, tenike, tineke).

üsen (üseyin) öz is. Hüseyin: “*üsen deye bi ā□edeş vādın*” (NAFMT, s.26), “*Argideşlarımız yörük Al_efe vā, Kılōlu Üsen, yaulu karyesinden Hacı Mıstıfā*” (AAFMT, s.61, *Nazilli Merkez*), “*ben üseyingillere kittim*” (Ersöz, s.375, *Semailli*) (DS’de hüsen).

ya□a is. Taraf, yön: “*her ya□asını duZ ediver’din*” (NYA, 12/7, *Gedikaltı*).

ya□ı is. Taraf, yön: “*heş bi ya□ı görünmezdi, e yüzlēmiz □apalı olūdun*” (NYA, 35/32, *Sinekçiler*), “*he bi ya□ılara aradım*” (NAFMT, s.26, *Kavaklı*), “*Bu sırıda sav ya□ıdan bi patıti, bi bumbādıman alivē□dı*” (NAFMT, s.34, *Esenköy*). (DS’de yaka, yaha, yarha).

yā□’la- f. Yakalamak, kaçan kimseyi ele geçirmek: “*ğızın bacaundan büüyü du’muşlā, yā□’lamışla*” (NYA, 4/60, *Kızıldere*). (DS’de yahalamak).

yengden (yenigden) is. Yeniden, bir daha: “*b□bası yengden_evlenmiş*” (NYA, 27/1, *Kestel*), “*o geşdigden sōna yenigden gāri eşeinen baiba geldim eve*” (NYA, 31/24, *Pirlibey*). (DS’de yeniden, yiniden, yenden).

yōğan is. Yorgan: “*heş bi yata□ yōğan bişey yapınımamışlā*” (NYA, 44/4, *Nazilli Merkez*). (DS’de yogan).

yo^l is. Kez, defa: “*hel’ gāla u napollon dedi’leri beş altı dene yo^l ile ilāc atılıyor*” (NYA, 24/38, *Aşağı Yakacık*). (DS’de yol).

you’lu is. Yavuklu: “*biz gāri gaçādı□ you’lulādan*” (NYA, 1/4, *Demirciler*), “*goc’Kesiğē you’luydum bēn*” (NYA, 1/6, *Demirciler*).

zaddiⁿ (zaddini) *zf.* Zaten: “*gelen giden de dağılı zaddiⁿ*” (NYA, 14/4, *Beyerli*), “*zaddini*” (NYA, 14/19, *Beyerli*). (DS’de zaten, satan, sâten, satı, sati, sâti, zahtanı, zata, zatan, zâtan, zati, zatin, zâtine, zatten).

zaput *is.* İriyarı, kalın, kaba: “*zaput gibi adam ödu*” (NYA, 16/4, *Hasköy*). (DS’de zobut, zobu).

zehj *is.* Zehir: “*zehj gibi bi ödu hazır e’miş*” (NAFMT, s.31, *Esenköy*). (DS’de zehir, zeher).

zohri *is.* Sofra: “*zohri*” (NYA, 9/3, *Işıklar*), “*zohri bezi*” (NYA, 33/17, *Eycelli*). (DS’de sofra, sifra, sorfa, sufra, surfa, zohra).

zurni *is.* Zurna: “*zurni çalⁿıyo ya*” (NYA, 32/2, *İsabeyli*). (DS’de zurna, zırna, zunna, zurnu).

IV. Derleme Sözlüğünde İlgili Sözcüğün Görüldüğü Yerler Kısımında “Nazilli” İfadesi Olmayan Kelimeler

Bu bölümde listelenen kelimeler hem Nazilli ağızlarında hem de DS’de bulunmaktadır. Fakat DS’de bu kelimelerin tespit edildiği yerleşim birimlerinin sıralandığı yerde Nazilli ve köylerinin adı anılmamaktadır. Listemizin dördüncü ve son bölümünde işte bu boşluğun doldurulması hedeflenmiştir.

a’-(K) *f.* Atmak, fırlatmak: “*o derⁱden geçēlēkene sabunⁱ a’miş çocu’lā*” (NYA, 4/36, *Kızıldere*), “*ırgdu yünneri bunun, bi gadının üsdünü admış, tıt ş□li deye. o tıtilenneri de öteki gadının üsdüne a’miş*” (NYA, 44/17), “*efe efe demiş kelōlan, benim golumda□ı airi demiş, atvecem bu □apıyⁱ. a’mu demiş, mevlid yerindeki ığsannā demiş, yemāi yimiden gidelā*” (NYA, 34/6, *Sinekçiler*).

afet- *f.* Affetmek: “*sen benim □usūr^u mu afet*” (NYA, 23/46, *Esenköy*).

ā□a *is.* Arka: “*Onuñ ā□asından silah atālāken, ben hemmen çu□uruñ içinden □ā□dım*” (NAFMT, s.60, *Dualar*), “*bi daa gi’miş çocu’lān, ā□asında*” (NYA, 4/39, *Kızıldere*), “*bizim ā□amızdan gidēmiş*” (NYA, 13/3, *Gedikaltı*), “*sabālan □a□yolā bunnā. ā□alı önlü ğari*” (NYA, 23/87, *Esenköy*), “*başınⁱ, ā□asınⁱ ğaşı^rveriken demiş, uyudusun demiş*” (NYA, 27/24, *Kestel*), “*yī□a, sabunnārin, sararis ğundan çine. keydiris iñāberisinⁱ ā□asına, sarāriz ğundan içinⁱ*” (NYA, 33/5, *Eycelli*), “*ilig düşdü ya□amdan / gel, ā□amdan ā□amdan / iki göñül bir olsa / kim go□a ğayma□amdan*” (NYA, 48/85, *Işıklar*).

ā□ideş *is.* Arkadaş: “*Ā□ideş, sen de benim çalaşdım yere gē, berābē çalışalım*” (NAFMT, s.49, *Esenköy*), “*□ina ya□ımlı ā□ideşleri*” (NYA, 2/20, *Demirciler*), “*ne bū ā□ideş boynunde□ı*” (NYA, 23/166, *Esenköy*).

a□’rbā *is.* Akriba: “*ya□ınnarı el öpdürē, □ardeşleri, anası, bubası, a□’rbālāri*” (NYA, 2/28, *Demirciler*).

alamanya *öz.is.* Almanya: “*bilmem ne méydanında méydan muharibesini gabül e’mezseñiz alamanyada daş üsdünde daş ğomucam dēyōmuş*” (NAFMT, s.31, *Esenköy*).

amel *is.* İshal: “*amel oldu mudun, onu nāparım, hindi çoğ enteresan gelcág*” (NYA, 28/24, *Yazırlı*).

annáš *is.* Karşı, karşı taraf: “*annášda ävdi dizdig*” (NYA, 7/3, *Işıklar*).

apdas *is.* Abdest: “*çocuu yātır’dın, apdasınⁱ aldır’dın*” (NYA, 12/5, *Gedikaltı*), “*aynⁱ boy, aPdası aldın gibi aPdas, aldırın. ondan sona çocuu yī□ārın*” (NYA, 33/1, *Eycelli*).

aş *is.* Aç, tok değil: “*□li aş ğoub, erezil ğoub erezil olmazdığ biz*” (NYA, 15/11, *Hasköy*).

aşā *sf.* Aşağı: “*aşā mehellⁱ deydiK biz*” (NYA, 1/11, *Demirciler*).

ayingeç *f.* Zakkum ağacı (NYA, 27/37, *Kestel*).

badılcan is. Patlıcan: “*badılcanı oyamadım / tabağın oyamadım / gül yüzlü kömür gözlü / ben sâna doyamadım*” (NYA, 48/40, Işıklar).

ba- f. Bakmak: “*bağın şifli gâri, aym'ceg şekild' öd' du mu, on' pıçaina' isTediin büyü'lüde kesēsin*” (NYA, 8/25, Işıklar), “*'nēye benzēyor bağın' dedin, göca gârı yörüg gâsi gâri*” (NYA, 15/24, Hasköy), “*çocu'lā bāğiyola, āşam olmuş gâri*” (NYA, 27/9, Kestel).

bavır- f. Bağırarak: “*sā'hoşlarımız bavırılā, çığırsılā*” (NYA, 2/27, Demirciler).

belēn is. Yamaç, bayır: “*būla çoğ belēn*” (NYA, 38/24, Appaklar).

beyen- f. Beğenmek: “*birbirlēni beyendilē, sevdilē*” (NYA, 2/1, Demirciler).

biş- f. Biçmek: “*dailara çavdā ekē, çivda bişdirē*”. (NYA, 15/13, Hasköy).

böyüg sf. Büyük: “*ayn' bülü böyüg abdas alyos hindi ya, b'li namas gildumuz gibi*” (NYA, 12/5, Gedikaltı), “*undan sora unı böyüg bi gazanın için' su goyuyola, gaynadyōla*” (NYA, 24/14, Aşağı Yakacık), “*eğē tebsin çoğ böyügse yarım kilē yağ, eğer tebsin çoğ güccügse yarımından az noğsan oşun*” (NYA, 42/8, Nazilli Merkez).

bu meyanda zf. Bu arada: “*tabi bunnā b'le bu meyanda saaT iki, üş, d'rd' g'dā dağılır, düün*” (NYA, 32/42, İsabeyli).

bulaş- yalaş- is. Yiyecek ve içeceklerle kirletilmiş mutfak eşyası: “*bulaşu yalaşu toplāsın*” (NYA, 14/12, Beyerli).

búydey (búyday) is. Buğday: “*u et o'da keşkeinen beraba, búydeyinen beraba gaynā*” (NYA, 25/6, Dereağzı), “*üş beş kilo búydeyi atalım dı keşgeğ oşun bu*” (NYA, 46/19, Nazilli Merkez), “*keşkei şindj, búydeyini dövälē büyü. dövülgün hindi dövülgün oluyo ya. süzēsın búydayı. ondan sōnu göcca göca gāzannā görle b'le çifT çift. bi gōyun keserlē. ētini yüzerlē. u keşgeğ ūda gaynā*” (NYA, 25/2, Dereağzı).

camız is. Manda: “*türk esgerleri toplara camız arıbulāna goşdulā*” (NAFMT, s.29, Esenköy).

can'var is. Canavar: “*būd' can'var jzi vā, can'var olūsun dēmiş*” (NYA, 4/44, Kızıldere).

cavır is. Gavur: “*cavır orē ēyice yēleşdi gâri*” (NAFMT, s.48, Dereköy), “*Yörük Ali Efē, A'çay k'pūsine basdı. Ōda t' gadā cavırı birē birē dōradı*” (NAFMT, s.51, Güzelköy), “*Bene görüncē gadā biri hemen gaşdı, ötekēsini ya'ladım. Çakī gözli, zayıf bi cavır. H'le yüzüme ba'dı, güldü*” (NAFMT, s.58, Yazırlı).

çeti is. Çete: “*ōjümde çetilē vā dēye bi sene dūdu yonanlılā*” (NAFMT, s.29, Esenköy).

çığır- f. Çağırarak, seslenmek: “*unu çığır'dıg*” (NYA, 12/3, Gedikaltı), “*ūdan çığır ebeni*” (NYA, 38/18, Appaklar).

çivir- f. Çağırarak, seslenmek: “*sene Efē çiviryō*” (NYA, s.26, Kavaklı).

daa zf. Henüz, şimdiye kadar: “*bizim düündē geld' çengici, daa heş gelmediyd'*” (NYA, 1/9, Demirciler), “*çığdı' dağlain başına, bi'medig bi bi çalı dibine otūduğ, daa yēden çıgmamış bi çalı, onun dibine otūduğ*” (NYA, 46/6, Nazilli Merkez), “*daa köylülē yimedi, o yicēmiş*” (NYA, 46/25, Nazilli Merkez).

dav is. Dağ: “*o yaz sultansarda davda oturyoz gâri*” (NAFMT, s.26, Kavaklı), “*O davın başında, top mēmisiñin gazd' yeri oñ gişi āşama gadā çalaşsa gazıamaz*” (NAFMT, s.30, Esenköy), “*Ōdan dava ç'ldı*” (NAFMT, s.59, AFMT, s.59, Yazırlı).

de gidi de ün. Şaşma ünlemi: “*de gidi de yētē gâri dēriz*” (NYA, 11/8, Ocaklı), “*de gidi de, göci e'mēg' mi vēdin*” (NYA, 45/17, Nazilli Merkez).

delig is. Delik: “*ipē tāt'ya diziyos. beş delig yāhud, yedi delig, hani, ipi açığ enli ēmeg şeydēse yedi delig yapıyōs. ēsiz olūsı beş*” (NYA, 40/17, Kuşçular).

dené is. Tane: “on dené çocuğ var¹ dıg bi ävdē” (NYA, 15/4, Hasköy).

dığan is. Tava: “dığan” (NYA, 23/189, Esenköy).

doum is. Doğum: “hanı biz doum yapıyoS yā” (NYA, 13/1, Gedikaltı), “ōda dur¹ lā□anu doum ya□İleşmiş” (NYA, 23/122, Esenköy).

duvağ (günü): is. Gerdek gecesinin ertesi günü erkek evinde yapılan eğlence: “gelin_{evé} girdigden sōnu êtresi günü, pazar günü aşışamu giriyo gāri yā, pazartes¹ gün tekrā duvağ yaparıs. o çoğ güzē olū. bayā düün, biz_{ōnu} duvağ dēyoz gāri” (NYA, 2/25, Demirciler).

düün is. Düşün: “ikimizin düünü bi o¹du” (NYA, 1/8, Demirciler), “□ır□ gün □ır□ gec¹ düün etcen sän¹” (NYA, 17/44, Bozyurt), “geçen bizim düünümüz_{oldu}” (NYA, 24/23, Aşağı Yakacık), “düün arasındı, mevlidde, □li yapa¹lar” (NYA, 26/10, Dereağzı), “şimdi düün sāibi, gelinin_{anası} ne yapıyo” (NYA, 32/46, İsabeyli), “gelin atdan enē, daha da mı düün olū gayri” (NYA, 35/26, Sinekçiler), “aliā□ninin düünü vā” (Ersöz, s.375, Semailli).

edid- f. Emzirmek: “sabālān inüin yan¹na var¹yorun. udā buza¹ edidiyor¹n” (NYA, 21/6, Derebaşı).

en- f. İnnek: “sancağdan enmedi” (NYA, 1/21), “en demiş, enmecen demiş. en demiş enmecen demiş, enmemiş” (NYA, 4/51, Kızıldere), “endir¹messin” (NYA, 17/79, Bozyurt), “ılan südüin □o□usunu duyunca gadā şabbadağ en□ deyo” (NYA, 23/50, Esenköy), “atdan bi endidi dedēn, guca¹ladı yeri goyvēdi” (NYA, 35/17, Sinekçiler), “ama, enmezden hemen üş dörd dağga eveliyē yarım limon sıgıb goycağsın içine” (NYA, 42/17, Nazilli Merkez).

erezil is. Rezil: “□li aş goub, erezil goub erezil olmazdıg biz” (NYA, 15/11, Hasköy).

fasille is. Fasulye: “fasille” (NYA, 14/8, Beyerli).

fişne is. Vişne: “masa üstünde fişne / kişne ana kişne / bizim evde yā□ıtır / ça□ır gözlü enişte” (NYA, 51/25, Eycelli).

galan (gala) e. Artık, başka: “adam zāngin galan, geticēg” (NYA, 15/9, Hasköy), “kirāzlä ilaşılanıyo. hel¹ gala u napollon dedi¹leri beş altı dene yo¹ bile ilāc atılıyor” (NYA, 24/37, Aşağı Yakacık), “neri kitcen gala” (NYA, 33/19, Eycelli), “□li □li, gelin şey¹ s□lēdinne gala. yas_{dedinnä}. āladıg galan biz” (NYA, 35/9, Sinekçiler), “yeñi sene çıçcağ gala” (NYA, 38/23, Appaklar), “vakidiniz vāsa ... bunnā deyveren hind gala” (NYA, 45/1, Nazilli Merkez).

garac is. Garaj: “garacı güdā gidēris” (NYA, 10/12, Ocaklı), “nazill¹ garacından” (NYA, 14/6, Beyerli).

gat- f. Katmak, eklemek, ilave etmek: “e¹ sigler¹ vāsa gatıverin dē” (NYA, 15/2, Hasköy), “eti dıte¹ler, b□li ayır¹la b¹birini, gini keşkein içini gatala” (NYA, 25/8), “aucunun_{içindeki}ni üdan ilgene gatāsın” (NYA, 41/2), “undan sōn¹ süzgünüin için¹ devir¹yoS. u suyunu süSdüriüyo. ondan soru bi taban için¹ gatāriS. sarımsanı dövēriz. egş¹zin¹ gātcağsın. yağını gātcağsın, onu güpgüzä h□li gārişdırcāsın” (NYA, 24/3, Aşağı Yakacık), “sāde büydey, su gātıl¹” (NYA, 25/4, Dereağzı), “kellesin¹ kes¹vē demiş, ocaa gātıgō demiş, gaynadıgō demiş. ben dişlēmi biledän gelen demiş” (NYA, 26/27, Kestel), “undan son¹ tāna otu dē bi ot vādır. onu gatarıs. ondan sonı duz gatarıs. sōna unı gaynadırıs” (NYA, 36/2, Sinekçiler), “hařanı¹ su goyuyōsun. suyun içinē āsid deniliyo gāri, boy□ çıgmamağ için āsid gātılıyo, accıcığ hemen □upanın için¹, bi fincan gadā asidi gādcan. undan son¹, iplerē, iğirdiimiz ipleri için sō□uyoS. boya gādcan, bi gaşığ, hān□ı boyıdan boyı□ğsan” (NYA, 40/7, Kuşçular).

geç¹ is. Gece: “□ır□ gün □ır□ gec¹ düün etcen sän¹ deyo” (NYA, 17/44, Bozyurt).

geş- f. Geçmek: “iştı □lä öl□ geşdi Kiddi” (NYA, 1/23, Demirciler), “her dār¹den geşdiinizde bunnarı birē tēn¹ atun dimiş” (NYA, 4/32, Kızıldere), “on gün geşmiş, yirmi gün geşmiş neyse, altı ay mı geşdi, ni geşdiyse, sen demiş b□li ni olceg demiş” (NYA, 23/28, Esenköy), “o geşdigden sōna yen¹gden gāri eşeinen baaba geldim eve” (NYA, 31/24, Pirlibey), “düğünnē oldu geşdi” (NYA, 35/2, Sinekçiler),

“undan sora □ıPırıSı geşce'lēdi” (NYA, 38/22, Appaklar), “yarın būdan geşcegle.” (NYA, 44/40, Nazilli Merkez).

gey- f. Giymek: “b□li gölsuz altın' geyilio o işde” (NYA, 23/192, Esenköy(Esenköy)), “eveli □li tēliglē şēlē mi vā fazla, lalin giyinilmiş, ta□unya geyilmiş” (NYA, 43/4, Nazilli Merkez).

geysi is. Elbise, çamaşır vb. giyilecek şey, giysi: “geysilēni çı□āmuş” (NYA, 26/26, Dereağzı).

gıyı is. Kenar: “Efēlē de Mendirez gıyından üç yol tepesine gadā olan yēre zabdētdile” (NAFMT, s.32, Esenköy), “yoluş gıyındaki gavāñ dibine vādı□” (NAFMT, s.55), “b□li gıyuları gıyılardan göllarımıznan so□ādıg” (NYA, 15/21, Hasköy).

gızan (gızan) is. Çocuk: “biz gārⁱ, iki amcı gızanıydı□” (NYA, 1/7, Demirciler), “amca gızanı oluyorı” (NYA, 15/1, Hasköy), “ben yöruk ali efeniñ gızanıdım” (NAFMT, s.26, Kavaklı).

gidiş- f. Kaşınmak: “sağ_ēl gidişdiinde bi par' gelceg demegdir, dışdan. sol avuç gidişdişinde, e, o zıman da par' çıgcağ” (NYA, 20/5, Derebaşı).

gini zf. Gene, yine, tekrar: “gini bilesig bozarıs göllarına” (NYA, 2/10, Demirciler), “annesinin mezarından gini ses geliyo” (NYA, 23/61, Esenköy), “sabālan ba□āmuş gini aynı olūmuş” (NYA, 27/47, Kestel), “gini yemeg yapıyōm” (NYA, 39/5, Kuşçular), “hadı gül^ü güle, gini buyur gē” (NYA, 44/22, Nazilli Merkez).

gōğşu is. Komşu: “gonum gōğşu toPlanmışlā” (NYA, 23/27, Esenköy), “gōğşu” (NYA, 29/28).

golan is. İplerden dokunan ve yük taşımada kullanılan yassı kemer: “golan do□unuyo” (NYA, 40/21, Kuşçular).

habar is. Haber: “Her ya□ıya habar salmış” (NAFMT, s.26, Kavaklı), “neden bi habar salmadıñ” (NAFMT, s.50, Esenköy), “Ödan bize habar göndēdi” (NAFMT, s.52, Güzelköy), “O sırıda bi habar geldi” (NAFMT, s.59, Yazırlı).

hafla- f. Havlamak: “bi yē□de köpeg haflıyōmuş” (NYA, 4/16, Kızıldere).

hamır is. Hamur: “gocumannā geldii zaman, arıd' da'lı hamır da ēderim” (NYA, 28/15, Yazırlı).

hanı zf. Hani, karşıdakinin daha önceden bildiği bir şey kendisine hatırlatılmak istenildiğinde kullanılan bir söz: “□āfānu ilğil□ bāz' deyor^u bene, hanı gelinnē bizim bāzı būda bilşiniz belki de, ben de ilğilyon” (NYA, 9/13, Işıklar), “hanı biz doum yapıyoş yā (NYA, 13/1, Gedikalı), “acı sovan içāde doğ_rasan, acı sovanı dışarı çı□āmazlā. mecbur^u çıgceg olūsan, yanında yaud bi kömür gırığı, hanı ocağda köz olan gırığı, yahud da duz. han' bugün būda sovan da ōsa buna Tışar' çığardmazlā çıgmaz” (NYA, 19/26, Derebaşı), “odan, odunnarı baltē almış, tār□yı almış, dağ' gi'mişlē çocu'larınan bābā. hanı odun kesmeg için tāra. tāra, han' odun kesmeg için ... tār' deyoş, han' uzun saPlı, ş□li çengel gibi oluyo” (NYA, 27/5, Kestel), “golañ, ip, hanı ā□amıSı sebed sarındı gibi bişeylē, ince oluyo” (NYA, 40/4, Kuşçular).

han□ı sf. Hangi: “han□ı ayda oluyō ū” (NYA, 21/3, Derebaşı), “undan sonⁱ, iplerē, iğirdiimiz ipleri içini sō□uyoş. boya gadcan, bi gāşığı, hān□ı boyıdan boyı□ğsan. boyı' gāt'yos haşanın içinē. ipleri so□“yos” (NYA, 40/10, Kuşçular), “han□ını atem ki?” (NYA, 44/26, Nazilli Merkez), “han□ı tayı almalı” (NYA, 48/132, Işıklar).

haranı is. Büyük tencere, kazan: “harannıya tārs □apamış” (NYA, 4/56, Kızıldere), “o daşı oraya gōduğdan sōna, haranıy üsdüine gōsun, içine bi çapıT yazāsın” (NYA, 33/7, Eycelli), “ş□le odunnān üsdüindü üş dene haranı □apanıp durı” (NYA, 46/14, Nazilli Merkez).

heş (hiş) zf. Hiç: “heş bişā” (NYA, 14/8, Beyerli), “heş □□□m' gızım” (NYA, 23/48, Esenköy), “hiş kesilmedig gibi olūmuş”(NYA, 27/47), “ōlan_evinde ō, a□şam' gidā çalā, heş dūmıdan” (NYA, 32/7, İsabeyli), “heş bi ya□ı görünmezdi” (NYA, 35/32, Sinekçiler), “heş bi yata□ yōğan bişey yapınmamışlā” (NYA, 44/3, Nazilli Merkez).

hızmat is. Hizmet, iş: “hızmat işledig y□vrım, ūda” (NYA, 15/7, Hasköy).

ingastan zf. Yalancıkıtan, şakadan: “kiris, kiris, dēdi. tabi biz rumca bilmeyoz, emme o bizim dēdimizi anneyō. belki de bene bāşlasın dēye ingasdan s□lēyuru. cebinden bi fotōraf çı□ādı, biz gösderyō. fotōrafda gızlā mızlā bi şe□lē vā. cavıra öteki beriki bi şe□le sōdu” (NAFMT, s.58, Yazırlı).

ira- f. Uzaklaşmak: “çocuğlā biraz daa iramiş” (NYA, 4/37, Kızıldere).

iğir- (ēğir-) f. Eğirmek, bükmek: “□irğdıgdan sōna, yününe didiyoS, elimizlen, açıyōs. yī□iyos, avardıyoS, yününe açıyōs. burğaÇ dēneinnēn. ondan sōna, golumuza geçiriyoS unā. kişman vā, kirmannā ēğiriyōS. iğirdiⁿ mi, onun ipinē, b□le, namazlā, golan öriyos hani” (NYA, 40/3, Kuşçular).

iğle- f. Zayıflamak, hastalanmak: “çocuğ zayıfıyo, iğliyoru mu oluyoru gidiyoru, işdi o zaman, sararıyoru, undan çocu'ları Pişiriyos” (NYA, 33/12, Eycelli).

iğleg sf. Zayıf, güçsüz, hastalıklı: “i^şleK hindikinnā. hindi gālān çoc^uglā iğleg oluyōla. sarı beñizli, iğleg” (NYA, 15/29, Hasköy).

ilan is. Yılan: “ılanın böyüüne evran deyož” (NYA, 11/23, Ocaklı), “gelelim ilandan olana” (NYA, 23/155, Esenköy), “ilana bağ ilana / ilan girdi ormana / benim sevgili yarım / ...” (NYA, 56/13, Sinekçiler).

ilgen is. Leğen: “aucunun içindekini ūdan ilgene gātāstın” (NYA, 41/2, Kuşçular).

ilkindi is. İkinci vakti: “ilkindi ezeninden” (NYA, 10/26, Ocaklı).

illi zf. İlle: “illi ben bu gızı alcan demiş (NYA, 26/13, Dereağzı), “u illi □nu tamah ēddi” (NYA, 38/23, Appaklar).

irel- f. Gelişmek, büyümek, irileşmek: “yā^şmir yā^şıdı mı, içindⁱ kās^dnesi böyü, goza'lā ireli” (NYA, 24/40, Aşağı Yakacık).

ireng e'- f. Eziyet etmek: “ireng e'meK, eziyet etmeg demeg. hanı zō'laşdırıyō” (NYA, 10/23, Ocaklı).

isan is. İnsan: “lākin, isanuy gafasınıy bi zayıf bi no□dası oluyoru” (NAFMT, s.30, Esenköy).

işki is. İçki: “her zaman cumā günneri kötü gadın getiriyo eve, undan sōna, işki getiriyo evē deye, onun lalinnēni almaz olmuşlā” (NYA, 43/9, Nazilli Merkez).

işti e. İşte: “işti b□lē” (NYA, 1/13, Demirciler), “işti b□li gızım” (NYA, 32/49, İsabeyli).

iy zf. İyi: “dā halā iy geçinōs” (NYA, 15/4, Hasköy).

□a□- (□ağ-) f. Kalkmak, yerinden kalkmak: “ūda ē□kenden □a□ā, sabālen ē□kenden ekini biçeris” (NYA, 15/7, Hasköy), “otur^uyo □a□'yo” (NYA, 17/78, Bozyurt), “sabālan □a□'yolā bunnā” (NYA, 23/87, Esenköy), “ētesi gün □ağmuşla unnā” (NYA, 27/22), “oynıyem diyo. □a□'yo” (NYA, 32/22, İsabeyli).

□a□- f. Sıçrayıp kalkmak: “benⁱ saymadı di^veregden bu □a□dı a^vrıldı” (NYA, 1/21, Demirciler).

kefin is. Kefen, ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez: “kefin” (NYA, 9/5, Işıklar).

kelli e. Sonra: “bi gün de o^da galdı□dan kelli, dōru Atine'ya vādı□” (NAFMT, s.44, Hamzallı).

kelter is. Büyük sele, sepet: “kelter demeg sēli demeg bizim būda. kelter büyüg olū” (NYA, 10/23, Ocaklı).

□ımı is. Kına: “sōnī düün dailmudın □ımı ya□ālā gel'nin el'nē, ayāna” (NYA, 2/19), “mesela □ımı günü hazırlar” (NYA, 32/71).

□ımı gecesi is. Kına gecesi: “□ımı gecesi, cumā āşamına” (NYA, 2/18, Demirciler), “ütesi gün □ımı gecesi olūdu galan. □ım'ları ya□ādnā” (NYA, 35/3, Sinekçiler).

kim bağ. Ki, bağlama edatı: “benim gaynatam demiş kim: şu gurca’lı, onna gurca’lı köyünden gelmişle de gurca’lılā deyōmuş” (NYA, 29/24, Yazırlı).

kirman (kişman, kirmen) is. Elde yün eğirmeye yarayan araç: “ışğığığdan sōna, yūniüne didiyoS, elimizlen, açıyōs. yīııyos, avardıyoS, yūniünē açıyōs. buşgaÇ dēneinnēn. ondan sōna, golumuza geçiriyoS unā. kişman vā, kirmannā eğiriyoS. iğirdi’ mi, onun ipinē, bıle, namazlā, golan öriyos hani” (NYA, 40/3, Kuşçular), “ışğıdu yūnneri bunun, bi ğadının üsdüniü admış, tığ şıli deye. o tığlenneri de öteki ğadının üsdüine a’muş, döndür, kirmen döndürülüyo ya, onnarı bıli iP deyē” (NYA, 44/18, Nazilli Merkez).

köhün is. Küfe, büyük sepet: “şılı köhün gibi bişeylē oluyō yā, köhün, sele gibi” (NYA, 45/23, Nazilli Merkez).

köv is. Köy: “bu ğoc’Kesie you’luydu, ııya anneÇ kövē” (NYA, 1/16, Demirciler), “bizim bu kövde eKsseriye’le çıpēg dēriz” (NYA, 11/11, Ocaklı), “ıli deyveris köv yerinde” (NYA, 14/11, Beyerli), “köv köv sadmaa ğidcem” (NYA, 17/38, Bozyurt), “kövünü yazırlı, siz yazırlı, sizden mi oldu bu köv’ dēyōla” (NYA, 29/27), “bıssürü köv ömuş ği’mişiz būda” (NYA, 38/4, Appaklar).

mandal is. Evlek: “hēr mandalda ikişē, üçē zeyTin, aacı vādır bizim” (NYA, 8/3, Işıklar), “Ülē İbrām, ben de mandalıñ metrosuna on guruşdan ğığığım. Avrā kesdimiñ, bi dānesi elli gozaı yapmadııdan sōra, tālē taıkē satdıcaı bu zenaat” (NAFMT, s.47, İsabeyli).

mayış is. Maaş (NYA, 30/7, Pirlibey).

mehāl ğı- f. Uygun/yaraşır görmek: “filen a’anın ğızınnan deyō, ıaPısındaı çıraı deyō, ben deyo, mehāl ğıdüm” (NYA, 17/8, Bozyurt).

mehel ğı- f. Mehel görmek, yaraşır/uygun görmek: “senin olanı bizim ğıza mehel ğıdük” (NYA, 2/7, Demirciler).

memliket is. Memleket: “memliket’nä gidiyo” (NYA, 17/27, Bozyurt).

men is. Ben: “ı ğıda altın, olmadı mı senden mendēn bıli sırlālā ğāri” (NYA, 31/6, Pirlibey).

min- f. Binmek: “minelāmiş” (NYA, 11/15, Ocaklı), “çocuıları ar’balar’ mindāris” (NYA, 14/3, Beyerli), “mindiriyōlā” (NYA, 28/1, Yazırlı), “ārbyı’ mince’lē” (NYA, 30/2, Pirlibey), “atı mindiriyos” (NYA, 33/22, Eycelli), “anan buban dutā ğelid’ hūdan, atı mindiridinnē, hadi baıalum, uğurlayiveridinnē” (NYA, 35/12, Sinekçiler), “Yörüüyüñ aslannām, dēdi. Kendi ata mindi” (NAFMT, s.34, Esenköy), “bizim de ellemize, gollāmuza bāladıla, tirene mindēdilē” (NAFMT, s.35, Hamzallı), “hemmen ata mindim” (NAFMT, s.26, Kavaklı).

muharibe is. Muharebe: “bilmem ne mēydanunda mēydan muharibesini ğabül e’mezseñiz alamanyada daş üsdünde daş ğomucam dēyōmuş” (NAFMT, s.31, Esenköy).

ni zm. Ne: “ni vā” (NYA, 17/49, Bozyurt), “ğālin ğāldii zamın, ğābıdan içeri girdi mi, e’meg daıdırlā. niymiş? allah, başı ārmasın” (NYA, 18/10, Derebaşı), “ilk ekmeı bölmeslä. ilk yan’, bişdi bugün ni ğidā ğanımız acığ, olūsa ösun, fırından ö’sun, sışdan ö’sun, o ekmeı bölmezlä” (NYA, 19/31, Derebaşı), “on ğün geşmiş, yirmi ğün geşmiş neyse, altı ay mı geşdi, ni geşdiyse” (NYA, 23/28, Esenköy), “ğız, evi ni ğidā silahlı adam vāsı burıy’ donatır” (NYA, 32/52, İsabeyli), “ni deyveren” (NYA, 38/24, Appaklar) “ni oluyo, niden toblandıñız burıı” (NYA, 43/18), “ni ğidā ğüzē” (NYA, 45/3, Nazilli Merkez).

niden zf. Neden, niçin: “niden ölmädi bu” (NYA, 23/97, Esenköy), “ni oluyo, niden toblandıñız burıı” (NYA, 43/18).

ninni çal- f. Ninni söylemek: “ninnile çalem böyüdeyem seni” (NYA, 49/15, Eycelli).

oıu- f. Okumak: “bunun bıbannesı, bunun oıumuşdü” (NYA, 12/2, Gedikaltı), “ama bu oıulda oıumadı”. (Ersöz, s.374, Semaili).

öğret- f. Öğretmek: “yāşlı ğadinnā öğredivēdi” (NYA, 12/2, Gedikaltı).

ölgülük is. Başsağlığı: “emirallain deyê ölgülüe gidēlā” (NYA, 14/17, Beyerli).

pamı is. Pamuk: “bu yıl pamı lā éyi ôsun dēye duā édyômuş” (NAFMT, s.47, İsabeyli).

pār¹ is. Para: “sōnī pār¹ ta¹ıyos geline” (NYA, 2/7, Demirciler).

pat-f. Vurarak kırmak, parçalamak: “patıyos” (NYA, 5/2, Kızıldere).

pençire is. Pencere: “pençireye bi pusulmūş” (NYA, 34/30, Sinekçiler).

posta is. Koyun/kuzu postu: “posta¹ı deyōlā göyun dirisi, posta¹ı dēlē una” (NYA, 44/8, Nazilli Merkez).

pusul-f. Saklanmak: “pençireye bi pusulmūş” (NYA, 34/30, Sinekçiler).

sahat is. Saat: “bi ramazan günūdün. sahat beş altı sıraları” (NAFMT, s.57, Yazırlı).

sankim zf. Sanki: “s¹lüse ne olū sankim” (NAFMT, s.55, Aslanlı).

sav is. Sağ (yön): “Bu sırıda sav ya¹ıdan bi patıtu, bi bumbādıman alivē¹di” (NAFMT, s.34, Esenköy).

sındı is. Makas: “sındı” (NYA, 45/8, Nazilli Merkez).

soan is. Soğan: “soanı şır¹arın” (NYA, 29/28, Yazırlı).

şa¹-f. Şakımak, şenlenmek, sevinmek: “çocuğ bizi g¹dü mü şa¹rā” (NYA, 15/25, Hasköy).

tāla is. Tarla: “tālanın kenaında dikēliyō” (NYA, 17/7, Bozyurt), “tāladan toPla¹ geliyoz biz¹ö böülcelerā” (NYA, 24/1, Aşağı Yakacık).

ürüyā is. Rüya, düş: “Amca ürüyāmda ne g¹düm bilyōmuş” (NAFMT, s.53, Ocaklı), “irbām ürüyāsında bu göca gavāñ içinde üç teşke altın g¹müş” (NAFMT, s.55, Aslanlı).

ya’a e. Hayır, olmaz: “ya’a ya’a” (NYA, 11/26, Ocaklı), “han¹ını atem ki? ilk gadını assam, o dembel gadınā, ilg gözümiün a¹rısı, ya’a ya’a, bunu atımam.” (NYA, 44/27, Nazilli Merkez).

yasdıgeç (yasdıgeş) is. Üzerinde hamur açılan tahta: “yasdıgeç, yāni yu¹a eddimiz tahta. yasdıgeç deyi bunı deriz” (NYA, 45/9, Nazilli Merkez).

yep-f. Hamurun üzerine elle basılarak ve hafifçe vurularak yassı hale getirmek: “ş¹li bi yebme e’megle oluyōdun biliyō mun? şap, şap, şap, tahtanın jüsdünde yepiyolādın, bazlam¹dan daha ince oluyōdun şibidig deyōladı unnara” (NYA, 45/15, Nazilli Merkez).

yepişle-f. Yavaşça vurarak okşamak: “cadının gızını yatımuş gücaina. onun ākasın¹ gāş¹veriken, götünü yepişleiverikenā uyu’muş” (NYA, 27/29, Kestel).

yı¹a-f. Yıkamak: “bizi yı¹ıyver¹di” (NYA, 12/3, Gedikaltı).

yörü-f. Yürümek: “zor yörüyen bi hayvana gadda¹ denilio” (NYA, 10/18, Ocaklı), “Atatürk İstanbul’dan çı¹ıdı, Samsun’dan yörüdü” (NAFMT, s.29, Esenköy), “yörü ba¹alım, yörü” (NAFMT, s.33), “Nāzilli’ye dōru yörüdük” (NAFMT, s.48, Dereköy), “İki gün sōra biz Yörük Ali’len bīleşdik. Güvendiye yörüdük” (NAFMT, s.52, Güzelköy), “Yīmi otuz gişilen Nāzilli üsdüne dōru yörüdük” (NAFMT, s.59, Yazırlı).

zaraf is. Sarraf: “tabi ba¹ıyo olan, buz gibi olan, zaraf. kendi de a¹a” (NYA, 17/40, Bozyurt).

Kısaltmalar ve Kaynakça

AAFMİ - KOLKIR Nuri, Aydın Ağzı Fonetik ve Morfolojik İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Mezuniyet Tezi, İstanbul 1974.

ERCİLASUN Ahmet B., “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni, s.43-48, Ankara 1999.

Arif A. UYGUÇ, Aydın Ağzı ve Sözlüğü, Aydın 2006.

- 📖 **Büyük Türkçe Sözlük**, <http://www.tdkterim.gov.tr/bts/>.
- 📖 **DS - Derleme Sözlüğü**, <http://tdkterim.gov.tr/ttas/>.
- 📖 NAFMT - DURUEL Üstün, **Nazilli Ağzının Fonetik ve Morfolojik Tetkiki**, İstanbul Üniversitesi Mezuniyet Tezi, İstanbul 1968.
- 📖 NYA - AKBULUT Serpil, **Nazilli ve Yöresi Ağzıları**, Celal Bayar Üniversitesi Bitirme Tezi, Manisa 2002.
- 📖 ERSÖZ Serpil, “Bazı Türkiye Türkçesi Ağzlarında Topluluk/Aile Adı Yapan Bir Ek: +ēNi / +iNi”, **Turkish Studies**, Volume 3/3 Spring The Serial of Special Volumes -Türkiye Turkish Dialects-, s.356-377, www.turkishstudies.net 2008.